

NOVA DOBA

Leto XXI.

Celje, nedelja 1. januarja 1939

Štev. 1.

1918 — 1938

Leto 1918. in leto 1938. sta dva važna mejnika v zgodovini slovanskih narodov. Prvo nam je prineslo izpolnitev naših stoletnih sanj in izgledalo je že, da je z njim zaključena dolga doba težkih bojev in neizmernih žrtev, doba največjih nacionalnih naporov, brezprimernega junaštva, v kateri so nešteti heroji z zaničevanjem smrti in z žrtvovanjem svojih dragocenih mladih življenj polagali temelje naše današnje svobode.

Toda po dvajsetih letih svobodnega življenja in narodnega razvoja je nastopila nepričakovano doba najtežje preizkušnje za slovanske narode v Evropi. Tragična usoda je zadela bratski češki narod, ki si je z vzgledno vztrajnostjo in ljubeznijo gradil in urejeval svoj novi dom, v katerem je vladal pravi demokratični duh enega največjih čeških sinov — osvoboditelja Tomaža Masaryka.

Zopet je zmaga sila nad pravico in resnico, ki je kot hčerka božja obsojena na hlapčevstvo. Zopet se je izkazalo, da doživljamo Slovani usodne udarce iz vekov v veke vsled tradicionalne slovanske nesloge, ki nam vedno znova kliče v spomin zgodbo o Svatoplukovih palicah.

Vsa znamenja pa kažejo, da slovanska tragedija še ni zaključena in da Slovanov tudi najnovejši žalostni dogodki še ne bodo izučili. Šiba, ki jo je spletla nesrečnim slovanskim narodom zla usoda, jih bo tepla tudi še v bodoče. Iztreznjenje prihaja pri Slovanih vedno prepozno, po navadi šele potem, ko je čijo zopet v suženjskih okovih in kličejo nazaj čase zlate svobode, ki so jo sami ponovno lahkomišelnostjo zapravili. Ravno zato pa očitajo Slovanom njihovi sovražniki, da svobode niso vredni in da niso zmožni vladati in upravljati se sami. Priznati moramo, da je v tem očitku mnogo žalostne resnice!

»Največ sveta otrokom sliši Slave!« je pel naš veliki genij France Prešeren. Toda kljub svoji mnogoštevilnosti pomenimo Slovani zaradi naše nesloge najmanj v družbi ostalih narodov, ki uveljavljajo svoje imperialistične ekspanzivne težnje s svojo disciplinirano strnjeno in iz nje izviračo udarnostjo vedno in povsod na škodo Slovanov.

Kdaj bo že vendar napočil čas, ko se bomo Slovani zavedli svojih dosedanjih napak in spoznali, da je edinole v slogi naša moč in slovanska bodočnost?! Kdaj se bo zbudil naš pravi kralj Matjaž in povedel svoje vojščake v boj proti našim vekovnim nasprotnikom, ki se še niso napili naše krvi in neprestano iztegajo roke po naši slovanski zemlji?!

Strnimo svoje vrste, pripravljajmo se za ta boj, da nas čas ne najde zopet nepripravljene! Naš kralj Matjaž, nesmrtni genij mučenika in heroja Viteškega kralja Aleksandra I., ki je vodil svoje junake od zmage do zmage in nas končno privedel iz suženjstva v zlato svobodo, živi v naših srcih in nas kot glas vesti opominja k slogi s svojo oporo: »Cuvaite mi Jugoslavijo!« Poslušajmo njegov glas, izpolnjujmo njegovo oporo in čakajmo pripravljeni trenutka, ko nas njegov nesmrtni genij povede k novim zmagam in novim uspehom!

Ko tone nesrečno in usodno leto v večnost in ko se poraja pred nami leto 1939., ki obeta po napovedih poznavalcev svetovno političnih razmer še hujše pretresljaje in večje nevarnosti za svetovni mir in svobodo narodov, naj se obudi v naših srcih pobožna molitev, da bi nesmrtni duh velikega kralja bdel nad nami in našo svobodo, ker »manj

Dr. Juro Hrašovec:

„Nova Doba“

Pred 20 leti se je začela za nas Slovence nova doba; prav primeren naslov si je tedaj nadel Vaš list.

Po dolgih stoletjih trpljenja smo se združili južni Slovani; v lastnem domu se skušamo prilagoditi skupnemu življenju.

Ni nam bilo, niti ni še sedaj lahko, kajti naši neprijatelji so nas bili razdvajali, sejali razdor in sovražstvo, zgradili umetne meje med nami, da bi si postali tuji.

Krivi nazori in predsodki se še niso mogli temeljito izkoreniniti; vendar prodira čimdalje bolj in bolj vsepovsod prepričanje, da nam je ob prevratu vsem Jugoslovenom zasijalo solnce zlate svobode, da se je začelo novo, lepše življenje.

So še manjše in tudi večje razlike med nami, pa prav vsi le dobro čutimo, da naš dom ne more biti drugje, kakor v Jugoslaviji.

Bila bi grda nehvaležnost, če ne bi bilo tako.

Treba se je samo spominjati najhujšega gorja in krivic, ki smo jih pretrpeli, misliti na ošabno preziranje in sramotenje našega jezika in narodnega ponosa v onih časih, ko nas je rešila propasti edinole močna in čista vera v veliko uro našega vstajenja, svetla luč pričakovanja boljše bodočnosti.

In prišla je velika ura. Nismo mogli verjeti, da so se našemu jeziku odprla vrata v vse naše šole, od najnižje do najvišje — da smo smeli v vseh uradih govoriti, poslušati naš jezik in pisati v njem.

Milan Četina:

Ob 20-letnici „Nove Dobe“

Zvezna tiskarna v Celju je bila že od njene ustanovitve tiskarsko podjetje, ki je tiskalo nacionalno napredno časopisje, ki se je širilo iz Celja med slovanski narod po vsej bivši Spodnji Štajerski. Že pred ustanovitvijo tega podjetja je v Celju obstajala slovenska tiskarna, last Dragotina Hribarja. Svoje obratne prostore je imela v prvem nadstropju hiše, ki je stala na mestu, kjer se dviga sedaj ponosni trgovski dom tvrde R. Stermecki. Dragotin Hribar je v svoji tiskarni izdal list »Domovino«, ki pa je s preselitvijo Hribarjeve tiskarne prešla v last novega tiskarskega podjetja Zvezne tiskarne, kjer je izhajala trikrat tedensko. V jeseni leta 1907. je začel v Celju izhajati tednik »Narodni list« kot glasilo narodne stranke za Štajersko. Do konca leta 1907. se je ta list tiskal v takratni zadrugi tiskarni v Krškem, z novim letom 1908 pa se je pričel tiskati v Zvezni tiskarni v Celju, kjer je izhajal do pričetka svetovne vojne, ko ga je oblast kot srbofilski list ustavila. »Domovina« je izhajala do konca leta 1908. Dne 1. januarja 1909 je izšel v Zvezni tiskarni »Narodni Dnevnik«, ki je izhajal do konca leta 1910. Od 1. oktobra 1910 do konca junija 1911 je dvakrat tedensko izhajal v Zvezni tiskarni v slovenskem duhu pisan nemški list »Südsteirische Volksstimme«, ki je v tistem času neusmiljeno bičal celjsko renegatstvo. Zaradi zanimive vsebine

zdrav narodni organizem izloči čimprej kot gnojne tvore vse temne in zločinske elemente, ki v svojem egoizmu podreajo interese naroda in države svojim osebnim koristim ter kot izdajice naroda prodajajo za Judežve groše sovražnim silam in njih kapitalu našo zemljo in naš narod!

Naj nam novo leto že končno prinese iztreznjenje in izpreobrnjenje, da bodo prenehali vsi bratski spori in bodo postavljeni vsi naši napori v službo skupnih ciljev in interesov vseh delov našega naroda in države od Triglava do Vardarja.

V naših vrstah naj ne bo prostora za sejale razdora in zastrupljevalce bratske sloge med dobro mislečimi ljudmi, ki s svojim konstruktivnim delom ustvarjajo pozitivne vrednote, s katerimi se dviga življenjski standard našega delovnega človeka in večja narodno premoženje in narodovo blagostanje!

To so naše želje ob vstopu v novo leto.

Predvsem pa je potrebno, da naš

V prejšnjih težkih časih so naši rodoljubni predniki brez koristoljubja bodrili in vodili, učili in tolažili naše zapuščeno slovensko ljudstvo z živo besedo in neumornim delom, skušali so mu izvojevati njegove pravice, trudili so se vzgajati značajen, telesno in duševno odporen rod.

Vse to velja tudi za sedanji čas. Le stranka, ki v tem duhu dela, ja na pravi poti. Ne sme se bati krivičnih očitkov, ne kakršnega si bodi pritiska; tuja ji morata biti podkupljivost ali brez značajna nedoslednost.

Imeti mora edinole ta smoter pred očmi, da bi bili v novi domovini srečni in zadovoljni prav vsi, da bi bil naš narod upoštevan član kulturne človeške družbe.

Pričakujemo, da bo stranka, ki stoji za Vašim listom, ostala zvesta svojim idealom, ker le tako bo preživela vse druge.

V dolgih 20 letih je »Nova Doba« šila med narodom napredno misel — pripomogla mu je s svojimi članki in razpravami do čim večje izobrazbe, dokazovala, da dostojnega človeka ne vredna pisava, ki je v službi verske nestrpnosti in politične strasti, nam vsem na znotraj in zunaj le škoduje in nikomur ne koristi — da bi morali biti in bi lahko bili složni vsaj tam, kjer to zahtevata naša vsesplošna korist in naša narodna čast.

Naj bi Vaš list vztrajal na svojih načelih še dolga desetletja — pomagal kovati naša srca in naš značaj; to mu ob jubileju želimo vsi zvesti naročniki.

MNOGO SREČE IN VESELJA V NOvem LETU
želita vsem naročnikom, čitateljem, in-serentom in sotrudnikom
uredništvo in uprava »Nove Dobe«

DANAŠNJA JUBILEJNA ŠTEVILKA
»Nove Dobe« obsega 16 strani. Priložen ji je tudi koledar za 1. 1939.

PRIHODNJA ŠTEVILKA
»NOVE DOBE«
bo izšla zaradi praznika sv. Treh kraljev že v četrtek 5. januarja popoldne.

je občinstvo — tudi nemško — vedno nestrpno pričakovalo novo izdajo lista. V prilično teh letih se je v Zvezni tiskarni tiskalo še več mesečnikov, tako nekaj časa pedagoški list »Popotnik«, »Zadruga«, »Piščalka«, napredni dijaški list »Svoboda«, »Slovenske pravice« itd. Tiskarna kot največje slovensko podjetje te vrste v Celju je bila za tisk časopisja dobro urejena.

V januarju leta 1910. je dobila tiskarna še stavni stroj, brez katerega je bila izdaja dnevnega časopisa, ki je dostikrat izšel tudi na 12 straneh, skoraj nemogoča.

Prišla pa je svetovna vojna in vse nacionalno življenje je bilo zadušeno, tako tudi izdajanje našega časopisja. Izhajala je v Celju samo »Zadruga«, in sicer 14-dnevno, ki pa je obveščala čitatelje samo o gospodarskih zadevah.

Ko se je v začetku novembra 1918 zrušila avstro-ogrsko monarhija, se je v Celju zopet živo občutila potreba po slovenskem listu. Prišel je takoj izhajati kot nekako uradno glasilo Narodnega sveta v Celju »Glasnik Narodnega sveta«, ki je izhajal do konca leta 1918. Težava pa je bila v tiskarni. Ni bilo dobiti stavcev, ker je bilo še vse v vojaških sukajah. Hodili smo staviti v tiskarno iz vojaške službe v razpoložljivem času. Tiskarna je imela tiste dni mnogo raznega dela. Vsi uradi so potrebovali novih slovenskih tiskovin, da je tiskarna s skromnim številom delovnih moči komaj zmagovala delo.

Kakor že zgoraj omenjeno, se je živo občutila potreba po novem slovenskem časopisu v Celju. Tako je pričela z novim letom izhajati »Nova Doba« in sicer dvakrat tedensko. Delovnih moči še tudi sedaj ni bilo dovolj na razpolago, stavni stroj zaradi pomanjkanja plina ni bil v obratu, z roko stavljen časopis pa da mnogo več dela in tako se je prva številka lista pričela tiskati 2. januarja nekako ob 11. ponoči. Naklada lista je dosegla več tisoč izvodov, oglasov, ki so takorekoč kruh vsakega časopisa, je bilo ob splošnem obnavljanju po vojnih razmerah razrušenega gospodarstva vedno mnogo in je tako list po dveh mesecih pričel izhajati trikrat tedensko, petkove številke skoraj redno na šestih ali osmih straneh.

V letih po prevratu pa se je začelo močno širiti dnevno časopisje. Poleg dveh dotedanjih slovenskih dnevnikov smo dobili še celo vrsto novih. Tudi tedniki so rasti kakor gobe po dežju. Nastale so nove stranke, katerih prištaji so čitali svoje strankarske časopise. Vsled nastalih razmer so morali nekateri novi listi ali popolnoma prenehati izhajati ali pa večkratno tedensko izdajo reducirati. K temu je nemalo pripomogla tudi gospodarska depresija od leta 1931. dalje. Tako je tudi naš list moral iti na dvakratno tedensko izhajanje in nato na enkratno.

Kljub številnemu dnevnemu časopisu pa so razni večji in manjši kraji občutili, da to časopisje zanemarja razne krajevne zadeve, ter krajevnim dopisom zaradi drugega potrebnega in ne-

potrebnega gradiva ne daje dovolj ali pa sploh ne prostora. Zato so merodajni faktorji prišli do zaključka, da je treba tem krajem dati glasilo, s katerem lahko iznašajo svoje težnje. Pričela se je reorganizacija lista »Nove Dobe«. List se je vsebinsko močno izpopolnil, zelo se je razširil tudi krog naročnikov in čitateljev. »Nova Doba« je danes vsestransko upoštevan list. Rade volje daje prostora raznim dopisom, njeni predali so brezplačno na razpolago raznim nacionalnim, kulturnim, gospodarskim in drugim organizacijam. Kljub zaprekam,

Bogdan Pušenjak:

„Nova Doba“ in podeželje

Osvoboditev našega naroda izpod trdega tujčevega jarma je dala končno našemu narodu možnost nemotenega in svobodnega kulturnega razmaha. Preko noči so padle neštete ovire, ki so kakor železen oklep ovirale svoboden kulturni razvoj našega naroda in naša narodna država nam je na stežaj odprla vrata k popolnemu kulturnemu izživljanju.

Z dosego naše narodne svobode pa so stopile na plan tudi nove potrebe našega naroda. Puško in meč smo morali zamenjati z lopato in peresom. S puško in mečem smo gradili, z lopato in peresom smo morali izgraditi našo mlado svobodno državo. Naša domovina in posebnost naša lepa slovenska mesta so bila preplavljena z importirano kulturo in nemški tisk je bohotno cvetel v naših mestih ter kazil zunanje lice naše lepe domovine. Predvsem je bilo torej treba misliti na izgraditev, izpopolnitev in razširjenje lastnega narodnega tiska, ki naj vrne naši deželi njeno pravo, neoskrnjeno slovensko lice in notranje preporodi naš narod. Seveda so se temu takoj stavile velike ovire na pot in to prvenstveno finančnega značaja, vendar pa je velika zavednost naših preizkušenih nacionalnih borcev premagala vse te težave in razširjen slovenski tisk je nastopil svojo zmago-slavno pot po naši domovini.

Tedanja naša mesta so bila prepojena z nemško miselnostjo, vsem pa je prednjačilo Celje in severna štajerska mesteca, ki so takrat predstavljala pravo gadje gnezdo štajerskega renegatstva. V tem okolju se je rodila »Nova Doba«, ki je ob svojem rojstvu že s svojim imenom napovedovala visoko poslanstvo, ki ji je bilo položeno v zibelko. Treba je bilo privedi v naš narod novo dobo, treba ga je bilo preroditi v nacionalnem duhu in iztrebiti iz njega vso tujo navlaklo, ki se je v teku stoletnega suženjstva v njem ukoreninila. Na prosto nam je bilo dano: ali čvrsto zdravje po hudi, toda očiščevalni borbi, ali pa večno hiranje s tujo miselnostjo okuženega naroda. In tu je današnji jubilar našel široko področje svojega udejstvovanja in danes, ob njegovi dvajsetletnici, moramo priznati, da je v polni meri izpolnil svoje visoko kulturno in narodno poslanstvo.

Prav pogosto čitamo v nasprotnem tisku napade na »brezpomemben« in »neznat« celjski listič »Novo Dobo«. In pri tem se nam vselej poraja vprašanje: Ali tiči pomembnost lista samo v njegovi visoki nakladi in razkošni opremi in ali niso še drugi činitelji, ki še tako skromnemu listu včasih dajejo celó večjo pomembnost, kakor še tako obsežnemu dnevniku? Mi, ki živimo in se javno udejstvujemo na našem podeželju in posebno v naših narodno ogroženih obmejnih krajih, znamo pač najbolje ceniti veliki pomen današnjega jubilara za naše podeželje in prav posebno za naše narodno najbolj ogrožene pokrajine.

Naš dnevni tisk je posvečal vsa povojna leta vse premalo pozornosti našemu podeželju in razmeroma redko smo zasledili v naših velikih dnevnikih daljše vesti o življenju in gibanju našega podeželja. Tu je »Nova Doba« izpolnila veliko vrzel, ki jo je naše podeželje neprijetno občutilo. V 20 letih svojega obstoja je prodrla »Nova Do-

ba« ki so jih zlasti v zadnjem času skušali z izvestne strani postaviti našemu listu na pot, bo list šel vztrajno svojo začetno pot dalje in bo dosegel še marsikatero jubilejno obletnico. Da pa bo list svojo nalogo lahko nemoteno izvrševal, je potrebno, da mu ostanejo zvesti dosedanjí naročniki in da vstopijo v njihov krog še novi ter da ostanejo njegovi sodelavci tudi v bodoče marljivi in vestni kakor doslej.

H koncu »Novi Dobi« za dvajsetletnico: Vivat, crescat, floreat!

ba« v vsa naša podeželska mesteca in trge v severozapadnem delu naše domovine in postala takorekoč pravo lokalno glasilo velikega dela našega podeželja. Na ta način predstavlja »Nova Doba« važno vez med našimi kulturnimi središči in podeželjem in v njej se danes zrcali jasna slika vsega gibanja in življenja našega podeželja. Koliko važnih odlomkov iz narodnostnih in političnih bojev našega podeželja, iz javnega in društvenega gibanja v naših malih mestecih in trgih bi ostalo za vedno skritih naši domači politični zgodovini, če ne bi bila »Nova Doba« širokogrudno odprla svojih stolpcev življenju našega podeželja. Predaleč bi me vodilo, če bi hotel naštevati vse velike prednosti, ki jih je prinesla v teku svojega 20-letnega izhajanja »Nova Doba« našemu podeželju. Vendar pa ne smem prezreti enega zgodovinsko važnega dejstva, ki najjasnejše osvetljuje veliko narodno delo današnjega jubilara. Že pri našem pregledu ene same številke opazimo, da posveča »Nova Doba« mnogo prostora razmeram in življenju naših nekdanjih najbolj zagrizenih renegatskih mest, kakor so bila Laško, Konjice, Slovenjgradec itd. Ta ugotovitev pa nam

Em. Lilek:

Prvi kladivarji Jugoslavije

Slovenski profesorji na sarajevski gimnaziji pred svetovno vojno

Leta 1936. je izšla v Ljubljani znamenita knjiga »Dobrovoljci kladivarji Jugoslavije 1912—1918.«

Jaz hočem dokazati, da so gori omenjeni profesorji s svojim duševnim delom na sarajevski gimnaziji omogočili dobrovoljcem njihovo požrtvovalno vojaško delovanje za Jugoslavijo v svetovni vojni l. 1914.—1918.

Ko je Avstro-Ogrska leta 1878. zasedla Bosno in Hercegovino, je našla tam samo eno srednjo šolo, urejeno po zapadnem evropskem načinu. To je bila nižja gimnazija, ki jo je malo pred okupacijo osnovala »Srpska crkveno-školska općina u Sarajevu«. Ta srbska šola je obstojala blizu pet let pod avstro-ogrskim vladanjem. Toda l. 1883., ko je bila od bosanske vlade 6. novembra 1879 osnovana realna gimnazija s štirimi razredi pretvorjena v višjo humanistično gimnazijo (v »Veliko gimnazijo«) je morala srbska nižja gimnazija »prestati raditi, jedno zbog smetnja, koje joj je činila nova okupatorska vlada, drugo zbog poteškoća materijalne prirode«.

Na sarajevski realni gimnaziji so službovali štirje slovenski profesorji: v šolskih letih 1880-81 in 1881-82 Rajko Perušek, ki je v začetku š. l. 1882-83. odšel v Slovenijo; v š. l. 1882-83. so prišli trije drugi Slovenci, namreč Jakob Žnidaršič, oče pokojnega univ. prof. Cirila Žnidaršiča v Ljubljani za matematiko in fiziko, Ivan Seunik za prirodopis, in Martin Bedjanič za klasično filologijo. Ti so ostali od š. l. 1883-84. tudi na humanistični gimnaziji, in sicer Žnidaršič do svoje smrti l. 1903., Seunik do l. 1904., Bedjanič prvokrat do l. 1893., ko je bil premeščen kot vodja na novo gimnazijo v Mostarju, kjer je postal l. 1896. direktor gimnazije; v š. l.

KINO UNION CELJE predvaja:

30., 31. decembra film **SNIGULJČICA IN SEDEM PALČKOV**

Naslednji program: **Heidi** (v nemškem jeziku) Shirley Temple

dokazuje, da se je »Nova Doba« ravno v teh narodnostno najbolj ogroženih krajih najbolj razširila in, kar je še večjega pomena, razširila baš med nižjimi sloji, ki si ne morejo kupovati dragega dnevnega časopisja. In kakor je bilo to dejstvo odločilne važnosti prva povojna leta, je danes ob tako veliki tuji propagandi gotovo še važnejše. Danes predstavlja »Nova Doba« tudi glasilo našega malega človeka, delavca in obrtnika, ki sta najbolj izpostavljena velikopotezni tuji propagandi. Vsled tega je neprecenljivo ono nacionalno delo, ki ga opravlja že vseh 20 let in prav posebno v zadnjih letih »Nova Doba« v naših izpostavljenih mestih v krogu našega malega človeka, zato politična zgodovina slovenskega naroda ne bo mogla iti mimo velikega kulturnega in nacionalnega dela današnjega jubilara.

S ponosom se lahko ozre »Nova Doba« na preteklih 20 let in na veliko narodnostno in kulturno delo, ki ga je opravila v tem za naš narod tako pomembnem razdobju. Ob jubileju nas navdaja skromna želja, da bi »Nova Doba« šla v novo dvajsetletnico z istim razumevanjem za narodne in kulturne potrebe našega podeželja in da bi nikoli ne krenila s svoje jasno začetne poti! Zavedati se moramo, da posebno naš podeželski mali človek nujno potrebuje svoj tisk, ki naj mu bo kažipot v sedanjem tako meglenem političnem ozračju in ki bo v svojih stolpcih vedno našel dovolj prostora za svoje upravičene težnje in želje. Tako naj ostane v novi dvajsetletnici »Nova Doba« in s še večjo ljubeznijo se je bo oklenilo naše sicer tako zapostavljeno podeželje!

profesor Rajmund Čuček, izprašan iz humanistične in realistične skupine šolskih predmetov. Zapustil je sarajevsko gimnazijo že ob koncu š. l. 1887-88.

Ob Čučkovem prihodu je službovalo v š. l. 1886-87. in 1887-88. ob istem času na Veliki gimnaziji v Sarajevu osem Slovencev.

Ta dolgoletni slovenski učiteljski zbor na tej gimnaziji je na prvem mestu vzgojil vso starejšo bosansko in hercegovsko inteligenco, ki je deloma že za časa avstro-ogrske uprave v Bosni in Hercegovini, v veliki meri pa v zedinjeni državi Srbov, Hrvatov in Slovencev zavzemala odlična mesta v ministristvu, v državni upravi, pri sodiščih, v šolstvu, narodnem predstavnistvu, politiki, publicistiki i. dr. Naj navedem samo Sarajlijo Milana Sršića, ki je postal ministrski predsednik, Vasilja Grdiča, ki je postal glavni vodja revolucionarcev, ter odvjetnika dr. Stojanovića in odvjetnika Dušana Vasiljevića, ki sta postala člana Jugoslovenskega odbora v Parizu.

Kako sodbo je izrekel o tem slovenskem učiteljskem zboru na Veliki gimnaziji v Sarajevu njen bivši učenec, pozneje njen profesor in končno intendant sarajevskega »Zemaljskega muzeja« g. Šćepan Grdić, brat prej imenovanega Vasilja Grdića, v svojem govoru na sarajevskem pokopališču pri pogrebu profesorja Josipa Novaka decembra 1934?

»Prvi profesorski kolegij na sarajevski Veliki gimnaziji je tvorila skupina slovenskih profesorjev (Nemanič, Bedjanič, Pravdič, Novak, Seunik, Žnidaršič, Lilek), ki so prišli v Bosno in Hercegovino, da tu žrtvujejo svojo mladost pa tudi svoje življenje v korist in napredek našega naroda. Da niso svojih dolžnosti izvršili samo v prosvetnem in učnem pogledu, ampak tudi v polni meri s svojo nacionalno in politično vzgojo poverjene jim šolske mladine, dokazuje prvič patriotsko delovanje bosansko-hercegovske inteligence, drugič njeno zadržanje do svojega naroda in nasproti njegovim sovražnikom, in končno velike žrtve, ki je ta prosvetljena mladina prinašala v borbi za osvobojenje našega naroda. Ker so bili ti profesorji sami trdnega značaja, so napravili iz sarajevske gimnazije kovalnico, v kateri so se dijaki skovali v jeklene značaje«.

In kako je sodil o tej gimnaziji, njenih učencih in profesorjih drugi njen bivši učenec, pozneje njen direktor in narodni poslanec Milan Čuković? V »Pregledu« iz meseca junija 1929 piše: »Sto sarajevsku Prvu gimnaziju izdiže iznad mnogih i mnogih njezinih starijih sestara, jeste ta rijetka, neobična i jedinstvena činjenica, da je skoro sav kulturni, nacionalni i politični razvitak čitavog jednog teritorija najtješnje vezan za tu ustanovu.

Uticao je Gimnazije, odnosno inteligencije, koja je poslije dovršenja gimnazijskih nauka nastavila študije i svršivši ih vratila se u domovinu, zapažen je odmah.

Karakteristika školske omladine iz onog doba je njezino nacionalističko razpoloženje. Mada su tadanji vlasnici išli za tim, da uguše svaki nacionalni pokret, ipak bilo je faktora, koji su paralisali te antinacionalne želje i zahtjeve. Prvo, nastavnici. Uvijek se je našao pokojni među njima, koji je na zgodan način, na predavanju ili u razgovoru, dirnuo u nacionalističke žice omladine.

Kino Metropol

31. dec. ob 20.40, 1., 2., 3. januarja vesela, briljantna komedija

Moja mala ženica (Unsere kleine Frau)

V glavni vlogi: Käthe von Nagy, Paul Kemp, W. If. Abach, Betty

Foto Pelikan - Celje

želi svojim cenjenim strankam

srečno in veselo

NOVO LETO!

Daška omladina odlikovala se je uvek nacionalnim radikalizmom. Studenti iz Bosne i Hercegovine, studirajući na austrijskim univerzitetima (najviše u Beču i Gracu) bili su u nacionalnim pitanjima radikalniji i od Srbijanaca. Ovi poslednji često su izražali svoje veliko čuđenje, da austrijske škole nijesu ne samo naškodile nacionalizmu (specijalno srpskom), nego su ga još ojačale. Daška omladina, koja je prošla kroz sarajevsku gimnaziju bila je u prvim redovima nacionalno političke i revolucionarne borbe.

Kateri izmed sarajevskih profesorjev je te omladince na prvem mestu vzgajal v gori iznačenem borbenem duhu? Jaz! Kot zgodovinar in neustrašen Jugosloven, ki je užival pri sarajevskih gimnazijcih največ zaupanja in spoštovanja. Ne maram tu ponavljati, kar je pisal o mojih predavanjih v koledarju sarajevske Prosvete za leto 1932. sedanjí senator Ljubibratić, niti ne ponoviti izjave, ki jo je dal Vasilij Grdić o mojem vplivu na njegov politični nastop, ko me je obiskal tukaj v Celju. O vsem tem sem že pisal v knjigi »Slovenski učitelji v tujini« in v knjigi »Das österreichische Problem und der Hitlerismus«. Tu, v tem članku, hočem samo trditi, da prvi sarajevski gimnazijci po dovršenih študijah ne bi bili tako navdušeni za svobodo in politično zedinjenje Srbov, Hrvatov in Slovencev ter ne bi imeli toliko odločnosti in požrtvovalnosti v svoji borbi za neodvisnost svojega naroda, pa tudi ne bi započeli revolucije proti neznosnemu avstro-ogrskega režimu, iz katere se je porodila svetovna vojna l. 1914., če bi tudi jaz ne bil njihov narodni, kulturni in politični vzgojitelj. V naši državi je vse polno mojih bivših učencev s sarajevske gimnazije, pa naj vstanejo in me desavuirajo če morejo. Jaz hočem v potrditev pravilnosti svoje trditve samo navesti, kar je napisal l. 1932. v koledarju Prosvete njen predsednik in moj bivši učenec na sarajevski gimnaziji g. senator Sava Ljubibratić:

»Sigurno niko od onih, koji su došli u Bosnu preko Save za vrijeme austro-ugarske uprave, nema više zasluga od ovoga čovjeka. Slovenija može biti ponosna, što nam je dala Emila Lileka, jer je time učinila veliku uslugu naciji i našoj državi«.

A glavni odbor Prosvete piše istega leta v meni poslanem pismu: »Šta su mlade generacije Bosne činile i učinile za oslobođenje, jedan veliki deo zasluga je g. Emila Lileka«.

Mislim, da sem z vsemi temi navedbami dokazal, da so bili prvi slovenski profesorji na sarajevski Veliki gimnaziji zares prvi kladivarji Jugoslavije.

Ker sem leta 1902. zapustil službo v Bosni, tako nisem več osebno vplival na delovanje šolske mladine v Sarajevu.

Starejša generacija bivših sarajevskih gimnazijcev, h kateri spadata med drugimi tudi zelo vplivna narodna borca Vasilij Grdić in Savo Ljubibratić, je vzgojila tako zvano »Mlado Bosno«, h kateri so spadali tudi vidovdanski napadalcí na nadvojvodo Ferdinanda: Princip, Ilić, Grabež i. dr. Za umor, o

katerem je Slijepčević v svoji knjigi »Napor Bosne i Hercegovine« izrekel na strani 213 pravilno sodbo: »Osećanje je bilo jače od razuma«, ne more mene kot bivšega profesorja na Veliki gimnaziji v Sarajevu zadeti nobena odgovornost. Prvič zaradi tega ne, ker nobeden izmed atentatorjev ni bil moj učenec, pa tudi nobenega nisem poznal; drugič zaradi tega ne, ker sem učenec, poznavajoč njihovo preveč strastno politično poželenje, obrazložil, da se Rim ni zgradil v enem letu, pa jih tudi opozoril na neuspehe političnih umorov, ad exemplum pri Italijanu Mazziniju (1802—1872), ki je moral zapustiti politično areno v korist zastopnikov tako zvanega Rinascimenta, to je preporoda italijanskega naroda v etičnem in kulturnem pogledu.

Em. Lilek:

Ernest Vargazon — prvi rešitelj države

Sirši javnosti ni znano, kaj je storil za osvobodjenje in zedinjenje Srbov, Hrvatov in Slovencev velik nacionalist iz kroga železniških uradnikov. To storim, ker je pri nas Slovincih, pa tudi pri Srbih še premalo ali nikakor znano, kar je v tem pogledu rešilnega storil že umrli načelnik državnih železnic v Ljubljani g. Ernest Vargazon.

O njegovem neprecenljivem delu je prinesel list »Pohod« v Ljubljani 14. januarja 1933 pod napisom »Slovenec prvi spasitelj države« opis njegovega delovanja na železniški postaji v Beogradu l. 1918. po pripovedovanju Vargazona samega. Jaz ga podam v »Novi Dobi« v skrajšanem obsegu:

»Posrečilo se mi je, da sem bil, čeravno še vedno kot »srbofil p. v.«, septembra 1917 imenovan za komandanta železniške postaje Beograd in po nekaj mesecih za komandanta prometnega oddelka za glavne proge istotam. Nekaj dni po svojem prihodu v Beograd sem že bil v zvezi z odločilnimi srbskimi krogi, ki so vsi služili jugoslovenski ideji. Najvnetejša in najboljša sodelavka mi je bila pok. gospa Protičeva, soproga pok. ministrskega predsednika Stojana

Protića, legendarna žena, prava »Kosovska majka«, ki si je takrat kot predsednica Rdečega križa pridobila v težkih dneh suženjstva in okupacije za svoj narod neveljive zasluge. Obiski bavarškega kralja, saksonskega kralja, avstrijskega cesarja Karla in cesarice Zite v Beogradu meseca maja in junija 1918 so me poučili, da bo usoda svetovne vojne odločena na solunski fronti, kakor je neizprosno zahteval moj mentor, veliki Briand, v borbi proti Clemencau. Za to mnenje sem dobil tudi dragocene podatke iz delovne sobe samega nemškega cesarja Viljema in Hindenburga iz nemškega glavnega stana na gradu Plessu, in to od visoke osebnosti, katere pa iz višjih ozirov ne morem in ne smem še imenovati v javnosti

Po probouju solunske fronte (15. septembra 1918) je bilo treba bdeti noč in dan, da bo moj načrt dobro uspel.

Ko se je zmagovalno prodirajoča srbska vojska zaradi utrujenosti, pomanjkanja municije, hrane in obleke morala pred Nišem ustaviti (okoli 8. do 12. oktobra 1918) sem dobil kot komandant prometnega oddelka od armadnega poveljstva feldmaršala Kővesza najstrožji nalog, da v nekaj dneh prepekljem z rumunske fronte do Niša dobro oboroženo in odpočito nemško armado feldmaršala Mackensena. »Ta bo izmučene ostanke srbske vojske lahko razpršila, solunska fronta bo razbita, Srbija izginila z zemljevida, Verdun bo padel, Nemcem pa je odprta pot v Pariz, in centralne sile bodo svetovni vojni naredile konec ter gotovo zmagale.« V moje roke so torej položili ključ do rešitve teh naklepov. In jugoslovenska ideja v mojem srcu je postala najjačja: Zabasal sem temeljito progo med Zemunom in Novim Sadom ter tako onemogočil prevoz nemške armade na solunsko fronto.

O tem sem po svojih srbskih prijateljih obvestil srbsko armado v Nišu in ji svetoval, naj po nekaj dneh odpočitka kolikor mogoče hitro nadaljuje svoj zmagovalni pohod proti severu. In tako se je zgodilo. Ko je armadno poveljstvo 16. oktobra 1918 pozvalo mene, naj jaz »rešim monarhijo pred katastrofo« in promet na ogrskih državnih železnicah zopet spravim v red, sem to nalogo z veseljem sprejel, dobro se zavedajoč, da ob tej priliki lahko rešim drugo, za življenje nove države prav tako važno vprašanje, namreč vprašanje prehrane. Razen Banata, Vojvodine, Hrvatske in Slavonije so bile že vse druge jugoslovenske pokrajine brez živeža, nekatere celo pred lakoto. Vse ogromne količine živeža »železne rezerve« nemške in avstrijske vojske v Srbiji so bile nato-

Srečno in veselo novo leto želi vsem svojim cenj. strankam in odjemalcem

Dobročinšek Anton

elektro- in radiotehnično podjetje

Celje, dr. Žerjavova 3 - Telefon št 240

Stare celjske idile

Geljsko slovensko časopisje je izvrševalo visoke nacionalne naloge v predvojni dobi, ko je Celje bojevalo težko narodno borbo, s častnimi uspehi. Aktivnost našega narodnega naprednega življa je bila krepka, saj se je opirala na idealizem in požrtvovalnost vzglednih mož. V zadnjih letih pred veliko vojno so se tiskali v Zvezni tiskarni istočasno trije politični časopisi: »Narodni dnevnik«, »Narodni list« in »Süddeutsche Volksstimme«, ki je pisala Slovincem prijazno. Iz teh naj tokrat obnovimo nekatere članke, ki niso toliko politične vsebine, nego so zanimivi bolj zaradi svojega lokalnega kolorita, ko na prijeten način prikazujejo življenje malega predvojnega Celja ter njegove povsem domače probleme, majhne in velike, bridke in vesele.

Skandal! V Špitalski (Kocenovi) ulici št. 19, v hiši, ki je last mestne občine, stanuje revna gospa Terezija Vončina s hčerko. Ob ljudskem štetju je gospa v tiskovini navedla slovenski jezik kot občevalni. Po preteku nekaj dni ji je občina dostavila sodnijsko odgovod. Isti dan sta se pojavila v njenem

stanovanju občinski pisar in mestni oskrbnik, ki sta ji delala očitke zaradi vpisanega občevalnega jezika. Kričala sta na bedno gospo in eden izmed njiju je dejal: »Nihče si doslej še ni dovolil te drznosti. V mestnih hišah smejo stanovati samo Nemci!« Iz tega očitka se da sklepati, da je bilo gospe odpovedano stanovanje samo zaradi resnici odgovarjajoče napovedi v tiskovini. Tako ravna celjska občina s siromašnimi ljudmi, ki nočejo biti narodni izdajalci, renegati in zavezniki klike. Slučaj je že javljen višjemu oblastvu. (11. jan. 1911)

Lepe razmere! Na Trgu cesarja Jožefa (Dečkovem) opažamo ob vsakem letnem času (poleti in pozimi) dobrodušno čevljarjevo ženo, kako s pravo virtuoznostjo tam izpraznjuje škafo za škafom najbolj umazane vode. Zdaj blesti v snegu njena bežna sled v vsej krasoti, posuta s pepelom, da se ženci ne bi pripetila nesreča na njenih izpraznjenih potih. Kaj poreče k temu »cestna policija«? Kaj naš mestni fizik? Ali se bo že kdaj pričelo skrbeti za urejeno kanalizacijo, ali pa vsaj misliti nanjo? Vsak bedak mora vedeti, da taka izpraznjevanja niso samo zelo neokusna, temveč tudi v največji meri zdravju škodljiva in v primeru izbruha

kužne bolezni (kolera!!!) za mesto naravnost katastrofalna. Predvsem pa je treba takoj nastopiti, da prebivalci prizadete hiše ne bi v teku časa pridobili pravice, da smejo razne na ozonu bogate tekočine prosto polivati na cesto. (18. jan. 1911)

Scena ljubosumja se je odigrala minul nedeljo po gledališki predstavi v Grabnovi (Vodnikoví) ulici, ki je očividcem in poslušalcem nudila mnogo zabave. Neki tukajšnji klikar časti neko igralko, ki na tukajšnjem »dvornem odru« večkrat »gostuje«. Njegova gospa je to dognala in je z očitki naskočila »divo«, ki je bila v spremstvu neke druge »vile«. Nastal je prepir. Gledališka diva je uporabila vse svoje jezične sposobnosti in je zasula ljubosumno klikarjevo ženo s pristno dunajskimi priimki. »Doma ga obdržite, nič ne morem zato, če za mano leta kakor pinč!« Splošen smeh — in ljubosumna ženica se je pobrala jokaje in osramočena domov! (18. jan. 1911)

Križa na tukajšnji šmiri. Na zadnji seji mestnega sveta je bilo prečitano pismo ravnatelja ljubljanskega nemškega gledališča, po katerem to ne bo za prihodnjo sezono več prevzelo celjskega »dvornega teatra«. Župan je bil

naprošen, naj razpiše oddajo mestnega gledališča. Tako torej je celjska šmira v razvalinah. Nobena škoda! Znano je, kaj se je ustvarjalo v tej šmiri. Kakor čujemo, naj bi se celjski »tempelj muz« predrugačil v drugačen tempelj. Po drugi strani pa je razširjena govorica, da se je našel pravi interesent, ki bi bil zelo sposoben za stvar. Kot novi »gledališki ravnatelj« (kako visokodoneč naslov!) se imenuje znani gospod Tintsche. Če je na tem kaj resnice, potem je Celje rešeno. Kot otvoritveno predstavo namerava dati gospod Tintsche operetno novost »Celjska občinska seja«, delo dveh znanih občinskih svetnikov. Z napetostjo pričakujemo ta dogodek. (22. febr. 1911)

Top na Glavnem trgu. Znano je, da se na Glavnem trgu vrše tedenski sejmi. Ker pa se je v ponedeljek zbralo preveč tržnih obiskovalcev in naše marljive, za družine skrbne gospodinje po nakupovanju še ne zapuste takoj Glavnega trga, je mestni svet sklenil postaviti sredi trga velik top, da ta razžene na trgu zbrane množice. Velik, zeleno barvan top je bil kmalu postavljen. Iz njega so daleč naokrog udarjali krasni vonji! Učinek topa ni izostal, zakaj v par minutah je bil prostor prazen —

vorjene na vagone in dirigirane v Budimpešto, na Dunaj in v Berlin. Vse to sem budno zasledoval in predvideval strašne posledice, ako nova država ostane brez živeža. Zavoljo tega sem »zabasanje« prog še bolj pospeševal. Ko se noben tovorni vlak ni več mogel premakniti z mesta, kjer je obtičal, sem dal na podlagi izdane mi polnomoči ves živež iztovoriti na progi od Zemuna do Novega Sada, že izpraznjena skladišča in barake zopet napolniti z živežem, železniški material (lokomotive, vagone i. dr.) pa deponirati na vseh postajah proge Indija—Vinkovci. Tako je ostalo vse v naši državi, ko je nastopil prevrat Nj. Vel. kralj Peter mi je za moje delo izrazil popolno priznanje z besedami, da sem »prvi spasilatelj države«.

Ali je bilo Vargazonovo delo izdajstvo nad avstro-ogrsko državo? Ne! On se je branil, recimo, maščeval nad državo, ki ga je proglasila za p. v. (politisch verdächtig) samo zaradi tega, ker je bil zaveden Slovenec in gojil simpatije do Srbov. Takoj po izbruhu vojne so ga

ugrabili njegovi rodbini na Zidanem mostu in ga poslali v konfinacijo v Deutschlandsberg. Ker ga trimesečna konfinacija ni mogla uničiti, so mu anulirali oprostitev od vojaške službe in ga poslali najprej na italijansko fronto, po enem letu pa v Rusko Poljsko.

Ali ima človek moralno dolžnost, da ostane zvest roparju, kateremu je moral priseči, da ne bo pobegnil? Tak primer je bil pri Vargazonu.

Kot vnet Jugosloven je vedel, da hoče Avstro-Ogrska uničiti Srbijo. Vedel je, da je po krivem obdolžila Srbijo umora prestolonaslednika Ferdinanda. Ali se je on po svoji vesti in narodnem prepričanju mogel boriti za vojaško oblast take lažnive države? Kar je Vargazon storil, je moral storiti iz etičnih in narodnih razlogov. Ali se mu more očitati nezvestoba, ker ni hotel poslati živeža v Budimpešto in Berlin, ko je spredel, da bi nastala v tem primeru huda lakota v južnih in zapadnih jugoslovenskih pokrajinah, ki so takrat še pripadale Avstro-Ogrski?

IV. Karlo Sancin:

Ali obstoji nevarnost propada žive glasbe na račun mehanizirane?

Na dnevnem redu so razprave, ki se tičejo tega poglavja, in nedavno so tudi nekateri naši listi objavili zanimive članke o tem, ali preti živi glasbi v bližnji bodočnosti nevarnost po mehanizirani muziki. V nekem takem članku se razpravlja (seveda z rezervo) mnenje razmeroma še mladega ameriškega glasbenika, futurista Georgesa Antheila, ki napoveduje živi glasbi njen konec, s poudarkom, da bo v bližnji bodočnosti zavladovala edino mehanizirana glasba. On trdi še celo to, da ima vso bodočnost sintetična glasba. To je ona, ki bi nastala s pomočjo posebnih tehničnih naprav, brez sodelovanja reproduktivnih umetnikov in brez posebnih glasbenih združenj, orkestrrov itd. Naše strokovno glasilo »Muzičar« pravi, da je ta članek vzbudil med glasbeniki veliko pozornost. Razumljivo je, da take vesti ne morejo iti neopažene mimo nas in da glasbenim krogom, tako produktivnim, kakor tudi reproduktivnim, ne more biti vseeno, ali gre za možnost izvedbe take tehnične naprave ali pa je to samo pretežja, ki se je poslužuje nekdo tam v Ameriki, da bi obrnil pozornost nase, odnosno na neko novo iznajdbo, za katero je potrebna »amerikanska« reklama. Bodočnost bo poka-

zala brez dvoma, koliko je na tem resnice. Eno pa je gotovo, da si glasbeni krogi glede tega ne delajo prevelikih skrbí.

Verjetno je, da bi tak izum mehaničnega produciranja tonov dobro služil razvoju reproduktivne glasbe, toda trditev, da bi tak izum mogel popolnoma izpodrinuti in izmenjati ves dosedanj sistem glasbenega življenja, ni samo pretirana marveč tudi neverjetna. To pa iz tega razloga, za katerega ni potreben noben dokaz, razen samega dejstva, da obstoji vse naše glasbeno življenje iz raznih važnih faktorjev, ki so tesno med seboj povezani in navezani drug na drugega. Vzemimo za primer tehnični izum vurliških orgel, ki jih lahko vsah dan poslušamo po radijskih prenosih. Izum je resnično velikanski: v tem instrumentu so združeni čisto vsi instrumenti od prvega do zadnjega. Vendar instrument samo kot tak, pomeni mrtvo stvar. Treba je torej onega, ki ga vlada in upravlja, t. j. igralca. To je prvi živi faktor! Oni, ki igra, mora bodisi improvizirati ali pa imeti dano snov, ki jo misli izvajati, skladbo! Drugi faktor je torej skladatelj. In čeprav bi hotel isti človek opravljati obe imenovani funkciji, t. j. funkcijo igralca in

skladatelja, moramo obe strogo ločiti, ker nista in ne moreta biti vselej združeni v isti osebi. Tudi ni to samo po sebi umljivo.

Tretji faktor je občinstvo, ki seveda v takem primeru nastopa kot odjemalec in ima brez dvoma svoj močen vpliv na prva dva in narobe.

Pri presojanju takih pojavov, kakršnega napoveduje ameriški futurist, gre edino za surogat. Taka surogata sta gramofon in radio. In končno, če bi se tak sintetično glasbeni izum posrečil, je razumljivo, da vsa visoka tehnika ne bi mogla nadomestiti ustvarjalne sile skladateljeve in še manj interpretacije umetnine, kajti če bi se izvajala samo že obstoječa glasbena dela in se ponavljala, bi že to značilo nazadovanje in nikakor ne napredek. Manjkala bi tudi individualnost interpreta.

Brez dvoma imajo vsi ti izumi svoje dobre strani. A istočasno tudi svoje slabe. Nihče ne oporeka, da ima radio svoje zasluge, kar se tiče glasbene propagande v najširših ljudskih plasteh, ker je glasba po radiu postala pristopnejša vsakomur. Je pa tudi resnica, da povzroča radio istočasno veliko konkurenco živi glasbi!

Težke milijonske dajatve, ki jih prispevajo v raznih velikih državah v »fond muzičarskega saveza«, imajo kajpada ta namen, da se po možnosti zajezi premoč prodiranja mehanizirane glasbe, nikakor pa ne morejo služiti kot zanesljiva zapreka proti imenovanemu prodiranju. Če bi ne bilo drugih, tehtnejših razlogov, ki govorijo zoper možnost nadvlade mehanizirane ali celo sintetične glasbe v bližnji bodočnosti, bi tudi vsi težki milijoni, ki jih žrtvujejo razne države za paraliziranje mehanizacije glasbene umetnosti, nič ne pomagali! V Franciji plačujejo n. pr. radiofonske postaje v tak fond odškodnino 15 frankov od minute za reproduciranje gramofonskih plošč po radiu. V proračun radiojournala CSR je postavljena vsota 3.500.000 Kč, ki se odstopi kot odškodnina onim institucijam, katerim radio konkurira.

Če presojamo višino kulturne stopnje kakega naroda, ga ne bomo ocenjevali na podlagi seznama radijskih naročnikov ali pa po številu obiskovalcev zvočnega kina, marveč le po ustvarjalni kapaciteti tega naroda.

Posamezne veje, ki tvorijo kulturno drevo kakega naroda, so mnogoštevilne. Njegova rast pa je tem polnejša, čim skladnejša je harmonija

med telesno in duševno kulturo tega naroda. Iz zgodovinskih primerov vemo, da so tako pozitivne, kakor tudi negativne okolnosti, v katerih je živel kak narod, vselej rodile potrebno reakcijo.

Kulturna bodočnost naroda in njen razvoj nista odvisna samo od poedinih vzornikov, kažipotov in mentorjev, marveč od vsakega posameznega člana človeške družbe, od vsakega državljana, ki bi si moral biti svest, da tudi on nosi zase del odgovornosti napram kulturni skupnosti svojega naroda. Poedinec, ki se te dolžnosti zaveda, bo pričel delati intenzivnejše, da popravi zamujeno in pokvarjeno ob napetosti potencirane telesne in duševne moči v prid sebi in drugim. Gre torej za odločno stališče, ki ga zavzemam bodisi kot aktiven ali pa kot pasiven član družbe. Pasivnost znači pri kulturnem delu nazadovanje.

Če bi se torej uresničilo to, kar napoveduje Antheil, bi pomenilo, da prestane možnost reproduktivnega udejstvovanja vseh velikih umetnikov in tudi ustvarjalnih, kajti eno je brez drugega nemogoče.

Razvoj in napredek glasbene umetnosti na tako preosnovani bodoči podlagi mehanizacije bi bil nemogoč, da, celo še več! To bi pomenilo propast glasbene kulture sploh. Problem pa bi imel dalekosežne posledice tudi za vse ostale umetnostne panoge.

Posledice mehanizacije glasbe so sicer že v današnji dobi otipljive, kakor sem že prej omenil, vendar pa ne smemo kljub temu gledati na to evolucijo s pesimizmom. Vedno in v vseh časih so bili odnosi posameznih ljudi napram kulturi pozitivni in pri nekaterih zopet negativni. Važno delo dviganja pozitivnega odnosa do glasbene kulture in njene zmage je pa opravljala sistematična vzgoja. Ta faktor je izmed vseh navedenih brez dvoma najuspešnejši. Ta faktor je tudi v prvi vrsti poklican, da zgradi nele močan jezik proti prodiranju mehanizacije glasbene kulture, marveč tudi za obrambo vsega ostalega, kar nazivamo kulturo! V današnjem ekstremnem času mehanizacije in duhu rekorderstva je ta poudarek nunejši, nego kdaj prej. Poleg sistematične vzgoje je treba posvetiti največjo pažnjo kakovosti umetnine odnosno kakovosti posredovanja žive glasbene produkcije. To je brez dvoma najvažnejša stvar, preko katere ne bi smel producent, tako posamič, kakor tudi v ansamblih, ne glede na to, ali so

Priporoča se **specialna trgovina premoga, koksa in drv**
FRANJO KALAN — CELJE
ki ima stalno v zalogi **PREMOG NAJBOLJŠIH VRST** in sicer **HUDOJAMSKI, TRBOVELJSKI, ZABUKOVŠKI**

in prestolnica Celje zavzeta! Fekalijski delavci so »ogelj ustavili« in so pustili top le še v strah obupanih prebivalcev stati na trgu do popoldneva. Šele proti večeru je bil duhteči top odpeljan domov. Strah, ki je popadel prebivalstvo, se je spet polegel in z veselimi srci je po trgu promeniralo nekaj klikarjev ob zvokih kapele »Pouličnih žvižgavcev«. Zeleno pobarvani smrdljivi top pa bo odslej, kakor čujemo, ob vseh tržnih dneh postavljen na Glavni trg!

(12. nov. 1910)

Celjski trg. Oglejmo si ga! Ljudje prinašajo živila pokrita z umazanimi glavnimi rutami in celo robci. Košare stoje na tleh, da jih morejo ovohavati psi. Marsikateri psiček dvigne »nožico« in ovlaži robo. Tudi kaka »milostiva« se pojavi, vpraša po sveži smetani, se skloni, vtakne prstek v lonec in ga oblizne. Pride druga, tretja in tako dalje. Deset do dvajset prstov je bilo že pomocenih v smetano in marsikateri psiček je kaj iz svojega dodal. Delikateso pa končno vendar kupi kaka gospa. In vse to se godi v času, ko po svetu divjajo kolera in druge bolezni!

(19. nov. 1910)

Prostor davkoplačevalcem! Zadnjo občinsko sejo je obiskalo tudi mnogo

celjskih obrtnikov, ki so se zelo zanimali za oddajo občinskih del. Prišel je torej veti nov veter! Toda mestna občina še vedno ne skrbi za to, da bi v sejni dvorani imeli novinarji svojo mizo, ostalo občinstvo pa tudi dovolj stolov in klopi na razpolago. Tu je samo klop za tri ljudi. Preljubi mestni očetje, ki po večini sploh niste očetje, slediti boste morali splošnemu napredku! Ljudstvo pričinja misliti in zahteva svoje pravice. Ljudstvo hoče imeti sedeže v občinski dvorani in vi jih morate dati. Celje se pač mora po svoji zanikrosti in revščini odlikovati pred drugimi mesti, da postane slavno! Še malo hočemo počakati in potem videti, kako bo Celje izgledalo potem, ko v njem ne bo več dobiti glasovalne živine.

(2. nov. 1910)

Kultura! V tukajšnjem nemškem lističu se je neki gospod nedavno bridko pritoževal, da porcijunkulski romarji, pripadajoči raznim narodom, na stezi med kapucinsko cerkvijo in vilo Saneck zapuščajo spomenike, ki mu okužujejo zrak v sobah in onemogočajo izhod iz vile. Za vse to pripisuje odgovornost vesoljnemu slovenskemu in hrvatskemu narodu in mu odreka do odprave te strašne kulturne hibe vso pravi-

co do najvišjih prosvetnih ustanov. Temu gospodu se zdaj odpira novo delovno torišče. Množica nemških šolskih in pouličnih fantalinov, ki se po Glaziji in okoli nje stalno potika brez nadzorstva, uganja tam čudne stvari. Na bližnjem slovenskem tenišču uničuje naprave ter postavlja tam po tleh in klopeh spomenike. Ne dvomimo, da bo isti gospod kmalu odpravil tej mladini take manire, ki niso v skladu z višino nemške kulture. (2. nov. 1910)

Vedno bolj nobel! Prebrihtno celjsko mestno zastopstvo, čigar slava je segla že preko državnih meja, si ni prihranilo toliko denarja, da bi velike snežne mase, nakopičene na ulicah, pravočasno dalo odpeljati. Zdaj se sneg topi in prebivalcem ljubkega mesta ob Savinji je že zdaj dana prilika za krepilne kopeli kar na ulicah. V prvi vrsti pa so spodje občinski svetniki povabljeni k tem kopelim. Lahko se gredo zdaj kopat in pri tem bodo mogli premišljevat, kako bi prišli do novih davčnih virov. Zlasti nobel izgleda Grabnova (Vodnikova) ulica, po kateri hodi naša mladina v šolo. Kako dolgo še? Ali čakate na še večje ogorčenje davkoplačevalcev? (25. febr. 1911)

Velike snežne mase se gromadijo v

našem mestu, pa jih nihče noče odstraniti. Kako dolgo naj še ležijo? Celje premore dovolj počestnih postopačev, fakinov in barab, ki bi mogli priti zdaj do izdatne zaposlitve. (7. jan. 1911)

Nova plavalna šola. V Grabnovi (Vodnikovi) ulici je bila otvorena nova plavalna šola, v kateri dajejo nekateri krepki občinski svetniki pouk v plavanju. Včeraj je tam neki občinski oče zagazil pregloboko v vodo in bi bil skoraj utonil. Neki slučajno navzoči mestni postopač mu je rešil življenje in prejel od otetega nagrado 10 kron. Zdaj nameravajo namestiti tega postopača kot strokovnega plavalnega mojstra. Vendar bo ta plavalna šola sčasoma morala izginiti, kajti če pride kdo v njen iz gostilne »Pri veselem Štajercu«, je v veliki nevarnosti, da utone v jezuru. (7. dec. 1910)

Nova igrišča. V Vodnjaški ulici (Za kresijo) je otvoreno novo igrišče. Množica umazanih otrok se igra in kriči po ulici. Nehote se človeku zdi, da je v ciganskem taborišču. Kako dolgo bo »avtonomna oblast« vse to mirno gledala? Tudi novo nogometno igrišče je dobilo naše mesto. V Schillerjevi (Strossmayerjevi) ulici igrajo že več dni otroci nogomet in ogražajo pasante.

podvržene te produkcije javnemu ocnjevanju ali ne, in to že zaradi konkuriranja mehanične glasbe.

Radiofonski prenosi nam nudijo mnogokrat prav izbrane stvari. Vendar pa ta posredovana umetnina ni izšla neposredno iz mikrofona, je včasih celo prenos gramofonske plošče. Torej dvojni surogat! Vendar je le moral biti nekdo, ki je to posredoval! Bila je v prvotni obliki torej le živa umetnost!

In če slišimo kaj posebno lepega, se nam nehote porodi vprašanje, kdo je to napravil, kdo je tako lepo igral? Kdo je tako lepo zapel? Kdo je tako lepo predaval? To so momenti, ki jih ne smemo prezreti! Odgovor mora slediti! Če manjka tisti »kdo«, tedaj stvar ni popolna. Takih motivov je vse polno in ne bodo nikoli dopustili, da bi se podro vse, kar je imelo dušo, kar je dihlo in kar nas je navduševalo za dosego še lepšega in še boljšega! Postavimo primer, kako bi neki izgledal človek, ki bi ga od prvega početka vzgajali zgolj s pomočjo mehaničnega surogata!

Tako nam tudi napovedi še tako senzacionalne vsebine in še tako ameriške iznajdbe ne bodo mogle služiti v večji meri kakor vurliške orgle. Morda pa bi se le vrteli valjarji, na katerih bi ta ali oni znameniti dirigent napisal znake svoje interpretacije za Beethovovo IX. ali za »Petruško« Stravinskega? (Ne mislim tu ravno fonole.) Hotenje posameznika bi bilo potem omejeno in marsikatera ustvarjalna moč izgubljena, a ne izgleda tako! Pozoren opazovalec lahko sprevidi, da je že med mlajšim in odraslejšim človekom odnos n. pr. do radiofonskega preosa povsem drugačen, nego bi si mislili. Zrel človek drugače gleda v svet, kakor pa mlad, ki je potreben ne le nazornega načina vzgoje, marveč še prav posebej zgledne in na vizualnost naslonjene vzgoje, ki vpliva nanj neposredno! To pa iz razlogov, ki imajo svoje globlje

korenine. Namen vzgoje (in tako glasbene) je ta, da v poedincu vzgaja vse dobre lastnosti, brez katerih bi smotrna in pametna vzgoja ne bila popolna. To je vzgoja discipline, volje, vztrajnosti, samozatajevanja ter čuta stvarne presoje in merila. Vsega tega ne zmore noben aparat. Vse to lahko stori samo živ človek. Brez živega človeka ni življenja v kulturi in to tem manj pri umetnosti!

Naš narod je sicer majhen po številu, toda njegov duh je zdrav in močan. V njem tiči mnogo ustvarjalne sposobnosti! To so dokazali in dokazujejo naši veliki možje, na katere smemo biti in smo ponosni. Naš narod ustvarja zlasti v umetnostnem in književnem pogledu, pa tudi v znanstvenem sorazmerno več, nego marsikateri velik narod, kljub vsem tegobam in izrodkom, ki jih je prinesla posledica svetovne vojne. Naše ljudstvo čuti v sebi močan ustvarjalni nagon, močno potrebo po srčni izobrazbi. Prav je, da se narod z vneto izobrazuje, da hoče biti po svojih močeh aktiven vsestransko in v vseh panogah, tako tudi v umetnostnih, ker se zaveda, da so umetnostne panoge nujen in nerazdružljiv del splošne narodove kulture! Poleg resnične notranje potrebe in zdravih predpogojev mičejo posebno zgledi, ki nam kažejo, da ima narod, ki je aktiven in ustvarja, vse pravice do obstoja! Zato bo edino tako stališče dobro in za vso skupnost neprecenljive vrednosti, če se bo vsak posamezen član zavedal, da je dolžan po svojih močeh sodelovati in podpirati ustvarjalno delo!

Mehanizacija in sintetična glasba bo pa izpodrinila živo samo tedaj, ko bo v slehernem civiliziranem človeku izumrlo stremljenje po duševni in telesni samovzgoji, ter po ustvarjalnem delu in vsak smisel sodelovanja za skupno človeško telesno in duševno korist, za dosego višjih ciljev!

P. St.:

Ob gimnazijskih problemih

Izmed vseh slovenskih krajev je pač Celje središče največjega ozemlja, od Savinjskega izvira do izliva, hkrati pa tudi velikega dela Savske in Sotelske doline. Tako pride samo po sebi, da je Celje tudi veliko šolsko središče.

Že v avstrijskih časih sta bili v razmeroma majhnem celjskem mestu dve gimnaziji; nemška popolna, slovenska pa nepopolna. Kakor je sedaj jasno, bi bili tudi Slovenci dosegli že takrat popolno slovensko gimnazijo, če bi ne bili silili trmoglavo v Celje, marveč bi se bili zadovoljili s poslopjem onstran mestne meje v Gaberju, recimo naravnost — na Dečkovem travniku

Do tega pa ni prišlo in tako imamo sedaj samo eno gimnazijo s 30 razredi in blizu 1300 učenci.

Povsod je pomanjkanje prostorov, a tako hudo kakor je to na celjski gimnaziji, ni to nikjer drugod. Na celjski gimnaziji ima 17 razredov dopoldanski in 13 razredov samo popoldanski pouk. Le kdor sam vidi to trpljenje učeče se mladine, kdor se zamisli v njeno ponočno vstajanje in ponočno vračanje (nekateri gredo od doma že ob 5. zjutraj, drugi se vračajo domov šele ob 11. ponoči), ta ve, kako »težaven je že sam začetek učenosti«.

Prva zahteva je torej povečanje pro-

odlašanju ženica odprla. Naredila se je prav nedolžno. Toda cigaretni dim, ki se je v sobi čutil, je izdal skrivnost. Soproj je vse preiskal in v svoje »neizmerno veselje« odkril v klosetu svojega dobrega prijatelja! Sledila je živahna scena. Prevarani soprog se je dejansko maščeval nad obema. Objokana ga je prosila nezvesta odpuščenja. Zločinec je pobegnil, pri tem pa je pozabil vzeti klobuk s seboj. Da bi pa javnost o tem ničesar ne izvedela, so vsi trije o dogodku trdovratno molčali. Toda sosedje imajo tankosluha ušesa, ki jim take reči ne uidejo. Opeharjeni možiček je svoji ženi prestopel medtem gotovo že odpustil, kajti dan nato smo ju videli z roko pod roko lepo izprehajati se. Možiček si pač misli: »Kdo bi bil drugim nevoščljiv!« Svoje ptičice pa morda vendar ne bo več tako čisto same puščal doma. Bomo videli!

(19. nov. 1910)

Zvezde zahajajo. Ko nam je zadnjič oblastvo zaprlo tiskarno, je celjska občina naročila nekemu cestnemu pometaču, naj se s smetišnim vozom postavi pred Zvezno tiskarno, da bo od tam pripeljal zapečatene poslovne knjige na magistrat. To ogabno namero pa je odkril poslovodja, ki se je uprl prevozu

Že leta in leta prisegam
na to pralno metodo!

SCHICHTovo
TERPENTINOVNO MILO

...in za namakanje Ženska hvala

storov. In res se dela na tem, da dobi Celje še eno gimnazijsko poslopje, kajti načelno ne dopusti ministrstvo pod enim ravnateljstvom več kot 30 oddelkov, kar je že itak preko človeško res izvršljivih mej.

Tako se torej izvršujejo priprave za nov zavod, ki bo po željah klasično usmerjen. Videlo pa se bo šele po letih, če bo želja učeče se mladine, obiskovati klasično usmerjen zavod, res tako velika, da bo razbremenila realni zavod. Kakor stoji sedaj stvari, ima klasični zavod le en predmet in to težak predmet več, a sicer nikakega olajšanja pri končni popolni enakovrednosti. Morda se bo v tem kaj preokrenilo, da se bodo dijaki res lahko stvarno odločili po svojih sposobnostih za jezikovno ali realno smer.

Torej novo poslopje naj bi se zgradilo v Celju. Želja vseh je, da bi bili obe poslopji blizu skupaj, že zaradi izredno ugodne lege na »Otoku«, pa tudi zaradi medsebojne pomoči, morda celo zaradi skupne centralne kurjave, skupne kapele, morda tudi kake skupne slavnostne dvorane in posebno dragocenih učil.

V šolstvu je že od nekdanj prehitel Celje Maribor, ki je imel poleg stare gimnazije še realko, učiteljske — skratka vse šolske vrste, poleg tega pa tudi celo vrsto podpornih ustanov za dijaštvo. To bo treba tudi v Celju še izpopolniti.

Tiste potrebe, ki je bila nekoč, češ da je v korist našega naroda, če imamo kolikor mogoče mnogo akademskih izobražencev, ni več, kajti pred očmi nam nastaja akademski proletarijat. Zato tudi ni absolutno potrebno, da mora že vsak fantiček študirati, saj vidimo, koliko več narodne samostojnosti in narodnega gospodarstva more ščititi dober podjetnik, dober obrtnik, dober trgovec, dočim je običajno slovenski uradnik le številka, pa naj bo še tako nabržen in dobra moč. Zato bi bilo dobro, da bi se posvetili zmožni dečki takim poklicem in ne silili vsi v šolo in za vsako ceno. Tistega nesodobnega vzklila, da je za tega in onega škoda, da ni študiral, postal uradnik, se moramo otresti, ko vidimo, da je postal

brez visokih študijev samostojen obrtnik ali trgovec, kakor je pred meseci to v Celju prav dobro poudaril pisatelj Meško, češ da se je bolje izročiti Merkurju kakor pa Muzam.

Kogar pa je res treba podpirati, bodisi da ima za višje študije posebne sposobnosti, bodisi da so domače prilike take, da ni mogoče najti izven študija zanj kakega primernege mesta, temu pa je treba nuditi vso potrebno pomoč. Nikakor ne gre, da mora učeča se mladina leto za letom hoditi v zahtohle šolske sobe, si napanjati oči le ob umetni razsvetljavi, presedati ves popoldan v šoli brez izprehodov in iger, brez smučanja in drsanja (kajti kdor bi se s tem ukvarjal dopoldne, ta seveda od utrujenosti zaspi popoldne v šoli med poukom!), ponajveč pa še brez potrebne prehrane. Res je, da daje Dijaška kuhinja obede, a kje so večerje, kje zajtrki? Kje je kaj toplega za otroke, ko se pripeljejo vsi premrzli že pred sedmo uro v Celje ter čakajo na šolo in bi jim požirek mleka ali čaja kaj dobro storil? Tudi sicer je treba misliti na to, da bi dobivala šolska mladina med poukom bodisi proti majhnim zneskom ali brezplačno kozarec mleka!

Zadnje leto sta v Celju dva dijaška zavoda, in sicer oba pri kapucinih, kjer je en zavod za interne, drugi za eksterne dijake, t. j. take, ki nimajo name na ostati v samostanu. Obeta se tudi zavod salezijancev. Tudi za one dijake, ki se vozijo v Celje v šolo, sta se osnovali dve zavetišči, eno pod okriljem ženske podružnice Družbe sv. Cirila in Metoda, drugo pod vodstvom Marijine kongregacije.

Nihče ne more odrekati vsem tem stremljenjem velike požrtvovalnosti, a vendar še mladina mnogo, mnogo trpi, kar ni ravno treba. V marsikaterem primeru bi bilo že pomagano, če bi se vozniki red na železnici bolj ozirali na šolske prilike; tudi avtobusi bi mogli dati za dijake posebne ugodnosti v cenah, da bi se lahko tudi z njimi peljali domov, ne da bi morali vedno čakati na vlak in gubiti brezplodno ure in ure.

Podpore pa so sedaj tembolj potrebne, ker ni več tistega blagostanja po

Prav tam je tudi nova kolesarska šola. Morda se namerava sam magistratni ravnatelj tu učiti nogometa in kolesarjenja? (14. dec. 1910)

Mačji lovec se je pojavil v vrtovih Rotovške (Prešernove) ulice, kjer že več dni uganja pravcati lov. Če gospod mačji lovec svojih podvigov ne bo ustavil, hočemo objaviti njegovo slavno ime in spraviti na dan razna znamenita dejanja, ki jih je izvršil. (17. dec. 1910)

Vse dobro prihaja od zgoraj! Ta stari rek se je zlasti krepko udomačil v našem svetem mestu. Treba je samo zjutraj iti po ulicah, pa se vidijo služkinje, kako pridno iztepajo prašne cunje skozi okno. Pri tem se ljubko smejejo in nam obleko zastirajo s prahom. Kaj v Celju ni policijskih predpisov?

(21. dec. 1910)

Opeharjeni možiček. Pred nekaj dnevi je odpotoval neki klikar in je pustil doma svojo ljubo ženičico. »Kdaj se spet vrneš?« ga je nežno vpraševala soproga. »V nekaj dneh!« je bil odgovor. Poljubila sta se in ločila. Mož pa je že nekaj časa dvomil o zvestobi lepe soproge. Zato se je peljal samo do Grobelnega, kjer je počakal do večera, in se nato z vlakom vrnil. Doma je potrkal na vrata. Presenečena mu je po dolgem

knjig s tem vozom in je po svojem osebu dal znositi knjige na urad. Tako torej mestna občina ravna s podjetji in s tem so mestni svetniki zopet pokazali višino svoje »akademске izobrazbe«. Fuf! Celjska občina pa je pozabila na smetišni voz pritrđiti celjski grb s tremi zarjavlimi zvezdami. Odgovorna mafija naj si zapomni rek o celjskih grofi, ki se glasi: »Bili so in jih ni več!«

(26. jan. 1911)

L. J.:

Ob 20-letnici prevrata v Hrastniku

(Dalje)

3.

Kakor strela z jasnega neba se je v zadnjih dneh oktobra leta 1918. raznesla vest, da so avstrijske armade na vseh bojiščih zlomljene, da se je vojaštvo uprlo nadaljnjemu vojskovanju in da je avstrijski cesar Karl ponudil premirje Veliki antanti v smislu Wilsonovih 14 točk.

Konec vojne, mir in svoboda, to geslo in te besede so šle od ust do ust. V izsušenih in okostenelih telesih delavskih

mož in njihovih žen je oživel upanje na novo, boljše in lepše življenje. Vse prestano gorje in trpljenje se je umaknilo v ozadje in napravilo pot in prostor novemu času.

Narodni odbor se je v onih dneh stalno sestajal v Roševi hiši, zbiral poročila od zunaj se vračajočih in nadziral gibanje med delavstvom, ki je postajalo živahnejše. Dne 29. oktobra popoldne se je zbrala velika množica Hrastničanov in Dolancev pri rudniku, od koder je krenil veličasten sprevod s člani Narodnega odbora in narodno trobojnico na čelu do postaje. Ta sprevod je simboliziral uvod v novo državo, v novo življenje, ki naj bi prineslo izmučenemu ljudstvu lepše čase.

Predsednik Narodnega odbora dr. Fran Roš je imel na postaji sijajen govor. Poudaril je, da stopamo z današnjo manifestacijo v našo novo, svobodno narodno državo Jugoslavijo, za katero so trpeli in dali življenje najboljši naši možje in sinovi. Danes smo sami gospodarji na lastni zemlji. Nismo več podlagi tujčevi peti. Bili smo na svoji zemlji sužnji tujcev. Zaničevali so nas, pljuvali po nas. Naša telesa so čutila udarce njihovega biča, samo zato, ker smo javno izpričevali svojo narodnost,

mestnih družinah, kakor nekda, ko si je družina štel v čast, da je imela dnevno vsaj enega dijaka povabljenega pri mizi. Pa tudi instrukcij ni več, saj so bili v prejšnjem času starejši dijaki ponosni na to, da si zaslužijo življenje sami s poučevanjem. Danes takih ur ni več; kar jih je, jih opravijo — drugi.

Pa tudi tistim, plačila zmožnim dijakom odnosno staršem je treba nuditi priliko, da svoje otroke dobro oskrbijo in jih z mirno vestjo pustijo v mestu, kajti tudi zaradi tega mnogi starši rajši vidijo, da se otroci vozijo dnevno domov. Število rodbin v Celju se ni znatno povečalo, nikakor pa ne v skladu s številom dijaštva. Nekdanje študentovske matere so pomrle, novih, ki bi se z enako požrtvovalnostjo in skrbjo posvetile svojim študentom pa ni, saj bi pri resnični in pravilni oskrbi ne našle več niti svoje eksistence pri tem. In vendar je oskrba dijaštva veliko vprašanje, morda eno prvih vprašanj celjskega mesta!

Politični pregled

× **Konferenca štirih velesil** naj bi se po vesteh iz Berlina zopet sestala konec januarja ter rešila italijansko-francoski spor glede Tunisa, Džibutija in Korzike in obenem tudi načela vprašanje nemških kolonij.

× **Nacionalistična ofenziva**, ki se je pričela za božič na katalonski fronti, je dosegla že v prvih dneh znatne uspehe. Nacionalisti so zasedli večji kompleks republikanskega ozemlja in so porušili republikanski prvi obrambni pas vzhodno od Balaguere.

× **Velike priprave kitajske vojske**. Kitajska vojska si sedaj nabavlja s pomočjo Anglije, Zedinjenih držav in Sovjetske Rusije ogromne količine vojnega materiala za veliko ofenzivo, ki jo bo pričela v nekaj tednih proti japonski armadi.

× **Emil Vandervelde** †. V torek je umrl v Bruslju v starosti 72 let predsednik belgijske socialistične stranke in vodja druge internacionale ter bivši belgijski zunanji minister Emil Vandervelde.

Domače vesti

POŠTNE POLOŽNICE

smo priložili današnji številki za vse cenj. naročnike, ki prejemale list po pošti. Vse, ki so z naročnino v zaostanku, prosimo, da bi nam najpozneje do 15. januarja nakazali zaostalo naročnino in tudi nekaj naročnine za naprej.

— **Dr. Stojadinović** in **dr. Korošec** v inozemstvu. Predsednik vlade dr. Stojadinović je odpotoval v nedeljo zvečer z brzim vlakom, bivši notranji minister

ker smo branili in uveljavljali svoj materin jezik. Današnji obhod po hrastniški dolini je glasen poudarek, da je zmaga pravica nad krivico. Kje so oni, ki so nas zaničevali, šikanirali, pljuvali po nas? Kje oni, ki so motili naše prireditve, napadali naše mirne ljudi in že v nežnih letih potujčevali naše otroke? Danes jih nismo videli in nismo jih čuli. Poskrili so se. Boje se kazni za svoje zločine in grehe, ki so jih storili nad našim pohlevnim delavcem, obrtnikom in nameščencem. Oni dobro vedo, da je mera njihovih hudobij polna. Vest jih peče, boje se kazni. Danes oni dobro vedo, da je njihovo gospostvo na naših tleh za vselej minilo. Dr. Roš je končal svoj govor z ugotovitvijo, da so stoletne verige narodovega suženjstva odpadle. Okov, ki so nas oklepali, smo se sprostili s svojim neumornim delom in vztrajnostjo, da moremo danes kot zmagovalci ponosno in pogumno vstopiti v lepo in mlado novo državo, ki naj bo v veke res prava mati in domovina nam in našim otrokom.

(Dalje prih)

dr. Anton Korošec pa na Stefanovo zjutraj s simplonskim ekspresom v inozemstvo.

— **Karel Čapek** †. Na božič je umrl v Pragi v starosti 49 let največji sodobni češki pisatelj Karel Čapek, veliki glasnik pravega človečanstva in prave morale ter oznanjevalec vzvišenega poslanstva malih narodov.

— **Iz zaporov izpušeni primorski Slovenci**. Te dni je bilo v Italiji izpuščenih iz zaporov 14 Slovencev, ki so bili pred leti obsojeni na več let ječe. Tako so se vrnili domov: Dušan Hreščak, dijak, obsojen leta 1927 na 27 let ječe, Vladimir Štoka, trgovski pomočnik, obsojen leta 1930 na 20 let ječe, ter 12 fantov s Koprivišča, ki so bili leta 1932 obsojeni na 30, oz. 20 let ječe. Vseh je bilo tedaj obsojenih 13, toda že pred tedni se je vrnil domov Andrej Bregovšček, kateremu so te dni sledili še: Anton Lipičar, Marko Močnik, Leopold Lango, Leopold Šuligoj, Jožef Šavli (obsojeni na 20 let), Donat Lipičar, Leopold Lipičar, Valentin Lipičar, Avgust Močnik, Štefan Močnik, Rudolf Pregelj in Ivan Jug (obsojeni na 30 let ječe).

— **Jugoslovenska revija**. Najnovejša številka te zanimive, pester in lepo ilustrirane mesečne revije, organa turističnih zvez na Sušaku, v Ljubljani in Mariboru, ima naslednjo vsebino: Konferencija Zemaljskog saveza ugostiteljskih udruženja. Ludvik Zorut: V smučarskem poletu čez grebene našega Pohorja. Prof. Frano Vilić: Jedna važna uredba na polju turizma. Vladimir Regally: Slovenska zdravilišča v letošnji sezoni. Zvonko Topali: Sa Trebovića, Bukovika, Bjelašnice i Jahorine. Otvaranje Više ugostiteljske škole u Beogradu. Joško Sottler: Vprašanje pouka o tujskem prometu v Sloveniji. Nedostiziva ljepota našeg Gorskog Kotara. Uspjesi turističke sezone na Hrvatskom Primorju. Razno.

Dunajska vremenska napoved za soboto 31. decembra: Zopet hitro pooblačenje, ponovne padavine, najprej sneg, nato morda dež, temperatura bo ponekod narasla nad ničlo, mimogrede jug.

Osnutek proračunskega predloga mestne občine celjske za l. 1939-40

Celje, 30. decembra.

Vsi prejšnji mestni sveti v Celju in tudi dosedanj imenovani celjski mestni svet nam je do proračuna za l. 1939-40 v smislu zakonitih predpisov predložil vsako leto na vpogled proračun za bodočo poslovno dobo. Za proračunsko dobo 1939-40 je pa celjski mestni svet napravil izjemo: Kljub določili § 117. zakona o mestnih občinah in navodil finančnega ministrstva za sestavo proračuna mestnih občin za l. 1939-40 z dne 1. VI. 1938, št. 6309-VII, predsednik celjske mestne občine sploh ni razgrnil na vpogled proračuna za l. 1939-40. Znatilželjnemu celjskemu davkoplačevalcu je v petih dneh, vsak dan pa samo 3 ure, na razpolago za vpogled neki osnutek proračunskega predloga celjske mestne občine za l. 1939-40 in nadalje na posebni poli spisan sumarični pregled proračunskega predloga za upravnno leto 1939-40. Kot izstavitelj tega sumaričnega pregleda je navedeno na koncu »Računovodstvo«, pa brez podpisa za to določenega odgovornega činitelja. Osnutek proračunskega predloga pa sploh ni opremljen s podpisom. Pri vseh dosedanjih proračunih smo videli, da jih je podpisalo po svojem odgovornem uradniku mestno računovodstvo ali pa, kakor predpisuje § 117. zakona o mestnih občinah, predsednik mestne občine ki mora sestaviti ta proračun. Za sedanjim osnutek proračunskega predloga pa za to poklicani činitelji očitno ne marajo prevzeti avtorstva, ker je osnutek brez podpisa.

Interesantom je bil torej predložen na vpogled osnutek proračunskega predloga, glede katerega je izjavil odgovorni činitelj v celjskem mestnem ra-

čunovodstvu, da je to edini osnutek, ki ga pa mestni svet še ni predelal in predstavlja samo načrt proračuna.

Z navodili, ki jih je dal zakonodajalec z zakonom o mestnih občinah, in s posebnimi navodili finančnega ministrstva z dne 1. junija 1938 je nedvomno izrečeno, da želi zakonodajalec, da mora mestni svet dati zainteresiranim davkoplačevalcem 5 dni na razpolago končno sestavljen proračun, da glede njega izrazijo svoje pomisleke. S temi pripombami in pomisleki opremljen proračun je treba poslati nadzornemu oblastvu.

Celjski mestni svet pa sploh ne predloži interesantom na vpogled proračuna za bodoče leto, ampak samo nekaj osnutek proračunskega predloga. Ne mara torej v zakonito predpisanem roku izreči defenitivno, kakšen je njegov predlog za gospodarstvo v celjski mestni občini v dobi 1939-40, ampak čaka, da bodo izrekli k temu osnutku svoje pripombe zainteresirani davkoplačevalci, nakar bo šele sam v nasprotju z zakonitimi določbami sestavljal defenitivni proračun.

To je nov način proračunavanja, ki ni v skladu z zakonitimi in s predpisi finančnega ministrstva ter ga zaradi nezakonitosti odklanjamo. Pridržujemo si, da iznesemo svoje pripombe k proračunu za dobo 1939-40 takrat, kadar nam bo znan defenitivni proračun, obvezno sestavljen po celjskem mestnem svetu.

Ne da bi se dalje spuščali v kritiko predloženega osnutka, navedemo v primerjavo samo to, kako v zadnjih letih rastejo občinski proračuni in z njim breme davkoplačevalcev »velikega« Celja. V proračunski dobi 1936-37 je znašal redni mestni proračun 14.709.952 din, v proračunski dobi 1937-38 že 14.997.663 din, v proračunski dobi 1938-39 pa 16.639.092 din. Za bodočo proračunsko dobo 1939-40 pa naj po tem osnutku proračunskega predloga znaša 17.990.530 din. Ako bi za to proračunsko dobo upoštevali še izredni mestni proračun, pridemo do skupne številke 20.021.780 din, ki jih naj plačajo v prihodnji proračunski dobi celjski davkoplačevalci. Samo povišek rednega proračuna od proračunske dobe 1936-37 do prihodnje proračunske dobe znaša 3.280.578 din. Dejansko je pa ta povišek še večji, ker vsi davkoplačevalci vemo, da zaradi izredne eksaktnosti naše davčne eksekutive donos davkov in dolič klad nasproti proračunani vsoti izredno raste in redno prekorači proračunano vsoto.

Razumljiva nam je sramežljivost, s katero mestni svet letos prikazuje svoj razpoloženi proračun le kot osnutek!

Gospodarstvo celjskega mestnega sveta v Mestnem zavetišču v Medlogu

Celje, 30. decembra.

Našim čitateljem bo gotovo še v spominu dejstvo, ki smo ga ponovno konstatirali v našem listu, da celjski mestni svet glede gospodarstva v Mestnem zavetišču, ki ga vodijo šolske sestre, od oktobra 1936 vse do proračunske dobe, ki se je začela s 1. aprilom 1938, ni predložil davkoplačevalcem ne zakonito predpisanega proračuna in ne obračuna. V seji mestnega sveta dne 23. t. m. je g. finančni referent sporočil, da so znašali v proračunski dobi 1937-38 skupni izdatki Mestnega zavetišča 512.201.25 din in seveda (na papirju) do pare enaki so bili tudi dohodki. Na ta način je zadeva izravnana in so gg. mestni svetniki to poročilo soglasno odobrili.

Ako pa pogledamo ta proračun malo pozorneje, in to samo na podlagi objavljenih števk, ugotovimo, da je zavetišče imelo imelo v gornji dobi 151.628 din izgube. To izgubo so krili na ta način, da je mestna blagajna dala zavetišču 100.000 din posojila in da je mestna blagajna nadalje prispevala zavetišču namesto proračunanih 100.000 din za socialno skrbstvo znesek 151.628 din ter

za 51.628 din prekoračila proračunani in odobreni kredit.

Iz predloženega obračuna tudi ni razvidno, kam so knjižene obresti od posojil, ki so bila najeta za nakup posestva Mestnega zavetišča.

Po istem poročilu je prenesla celjska mestna občina svojo vprego na Mestno zavetišče. Ta vprega je bila sicer v zadevnem proračunu všteta v drugi partiji, pa nas je sedaj g. finančni referent obvestil, da je prenešana na Mestno zavetišče. Sedaj, ko vemo to, smo še radovedni na finančni efekt tega prenosa: mestna vprega ima seveda svoje izdatke in dohodke, samo iz objavljenega obračuna to ni mogoče posneti.

Če torej uvažujemo objavljene številke, ki izkazujejo pri Mestnem zavetišču za gornjo dobo 151.628 din izgube in dodamo nam sicer še ne objavljene, pa gotovo znatne obresti najetih posojil in če bi bili v položaju poznati še obračun mestne vprege, za katero je menda obračun preko Mestnega zavetišča najprikladnejši, bi mogli dobiti jasno sliko gospodarstva celjskega mestnega sveta v Mestnem zavetišču. Celjski davkoplačevalci pa bodo morali verjetno še nadalje segati globoko v svoje žepe za kritje v Mestnem zavetišču nastalih izgub.

Celje in okolica

c **Planinski dom pod Tovstom**. Mestna občina celjska je pred leti, ko je bilo Celje še malo mesto in so bile gospodarske razmere vsekakor slabše, nego so zadnja tri leta, začela graditi velik planinski dom pod Tovstom. Ta dom je bil leta 1935. v surovem stanju tudi dograjen. Pa smo dočakali novo občinsko upravo in s priključitvijo okoliške občine tudi Veliko Celje. Planinski dom pod Tovstom na mestnih tleh pa stoji nedograjen, razpada in čaka, da bi se ga usmilila dobra ali huda ura. Morda še tak dočaka kako občinsko upravo, ki bo spet mnenja, da je ta dom potreben za povzdigo tujskega prometa, ker ga težko čakajo izletniki in smučarji ter razni ponižni občani mesta Celja, ki ne morejo na morje, ne v oddaljene planine, ne na nedeljske avtomobilske izlete. So pač to manj pomembni in gospodarsko šibkejši sloji, ki si upajo tudi še živeti v Celju in potrebujejo na tej lepi izletni točki dostojno zavetišče.

7. januarja

AKADEMSKI PLES SLOGE S KONCERTOM

ADAMIČEV JAZZ

BAR

c »Slovenski dom« zagovarja židovski kapital. »Slovenski dom«, opoldanski repek »Slovenca«, je v sredo zopet objavil daljši napad na novo Gostilničarsko pivovarno v Laškem. Ob tej priliki se je tudi obregnil v naš list, ki po svoji nacionalni dolžnosti brezplačno zagovarja pomembno delo Gostilničarske pivovarne v Laškem kot našega domačega podjetja, pri katerem nima prosluli židovski kapital nobene besede. Ali »Slovenski dom« zastopa interese židovskega kapitala, ki z vsemi sredstvi nasprotuje Gostilničarski pivovarni kot svoji nevarni konkurentinji, brezplačno ali proti mastnemu plačilu, je njegova stvar. Ker nas pa zmerja z »naprednim trobilom«, ko podpiramo naše mlado, žilavo domače podjetje, moramo vprašati, ali bi nas zmerjal z omenjenim izrazom tudi tedaj, če bi bili objavili v našem listu napad židovskega kapitala na Gostilničarsko pivovarno, kakor si je ta kapital pred kratkim želel? Najbrž bi bili v tem primeru našli pri »Slovenskemu domu« milost, ki jo pa hvalježno odklanjamo.

c **Silvestrov večer Sokolskega društva** Celja-matice bo poleg sporeda, ki smo ga že zadnjič objavili, nudil še neko posebnost, ki nam zadnjič še ni bila znana. Javila se je neka sloveča družba s svojevrstnim pomlajevalnim mlinom. Priglasilo se je z vseh strani več ljudi,

zlasti žensk, ki hočejo postati še mlajše, kakor so. To pomlajevalno proceduro bo imel priliko videti vsak obiskovalec tega večera. Naj je nihče ne zamudi!

c **Sokolsko društvo Celje I** bo priredilo v soboto v Sokolskem domu v Gaberju silvestrovanje s pestrim sporedom

c **Božičnica Sokolskega društva Celjatic.** V nedeljo 18. decembra je priredilo Sokolsko društvo Celje-matica svojo božičnico v veliki dvorani Narodnega doma. Pod vodstvom svojih vodnikov in vodnic je prikoralala v dvorano sokolska mladina, ki je zasedla lepo okrašene in bogato obložene mize do zadnjega kotička. Najprej je sokolska deca vpriporila ljubko božično igro z lepimi božičnimi napevom malega Peera. Igra, ki jo je režirala sestra Rajhova, je dosegla popoln uspeh. Nato so prinesli angelčki zvrha napolnjene koše raznih daril, ki so jih darovali dobrotniki sokolske dece iz Celja in okolice. Vsak pripadnik sokolske mladine je bil pogojen s čajem in pecivom. Najrevnejši pripadniki pa so bili obdarovani s topnim perilom, oblekami, obutvijo in drugimi potrebnimi predmeti. Kdor je videl žareče oči in razgreta lica naše mladine ter zadovoljne obraze odraslih, ki so prireditve v velikem številu obiskali, se je lahko prepričal, da je dosegla božičnica popolnoma svoj namen. Vso prireditve je, kakor vedno, vzorno pripravila in vodila sestra Debelakova.

c **Osebnost.** Dosedanji dolgoletni ravnatelj celjske podružnice Ljubljanske kreditne banke g. Franc Turnšek odhaja z Novim letom v pokoj. Gosp. ravnatelj Turnšek uživa zaradi svoje ljubeznivosti v vseh krogih prebivalstva mesta Celja in širše okolice splošno priljubljenost in spoštovanje. Z njim odhaja s tega mesta odločno naroden in napreden mož, ki se je udeleževal v raznih nacionalnih in kulturnih društvih in organizacijah. Na njegovo mesto pride kot ravnatelj v Celje g. Slavko Martelanc, dosedanji ravnatelj podružnice Ljubljanske kreditne banke v Slovenjgradu. Za ravnatelja podružnice v Slovenjgradu pa je imenovan g. Drago Justin, dosedanji prokurist celjske podružnice.

c **Starešinska organizacija »Sloge«** je te dni razdelila študijske podpore celjskim revnim akademikom in srednješolcem. Letos je bilo število prosilcev 26; prejeli so 3.500 din podpore. Društvu omogoča podelitev podpor vsem prosilcem čisti dobiček vsakoletnega plesa, ki se prireja edino za namenom pomagati revnemu dijaštvu. Vsled tega prosimo tudi ob priliki letošnje plesne prireditve s koncertom, da cenj. občinstvo ne odklanja članic damskega komiteja, ki jih je društvo naprosilo za nabiranje prostovoljnih prispevkov. Vsakdo se mora zavedati, da ne prosimo za prispevke za lastno zabavo, ampak le za pomoč revnim in potrebnim.

Radio, Blaupunkt in Mediator
(Made in Holland) na dolgoročno odplačevanje pri trdki
Uršič, Celje — Narodni dom

c **Na koncertu,** ki ga bodo priredili akademiki starešinske organizacije »Sloge« v soboto 7. januarja bodo nastopili gđc. Ljudmila Polajnjarjeva (sopran), g. Alojzij Gostiša (tenor) in g. Bojan Adamič (pianist), vsi člani ljubljanskega drž. konservatorija. Po imenu pozna te umetnike tudi celjsko občinstvo, saj je imelo večkrat priliko čitati v časopisih laskave pohvale o njihovih nastopih ali pa slišati njihove številne nastope v ljubljanskem radiu. Koncert bo v veliki dvorani Narodnega doma in se bo pričel točno ob 20.30, na kar cenj. obiskovalce še posebej ozorjamo. Vstop v dvorano med koncertom ne bo dovoljen.

c **Društvo absolventov trgovskih šol** bo zaključilo svoje plesne vaje s plesnim venčkom dne 5. januarja v Celjskem domu. Pričetek ob 20.30. Igral bo priznani Jonny jazz.

c **»Peterčkove poslednje sanje«.** Podmladka Jadranske straže na drž. deklis-

ki in deški meščanski šoli v Celju sta vpriporila na Štefanovo popoldne v celjskem gledališču Golievo ljubko in učinkovito božično igro »Peterčkove poslednje sanje« v skrbni in temeljiti režiji nastavnika g. Josipa Tomažiča. Zasedba vlog je bila posrečena, vloge so bile tudi dobro naštudirane in lepo podane. Vsi igralci od malega Peterčka do Matjaževih vojščakov ter vil in škratev so tvorili harmonično enoto ter dosegli velik uspeh. Sodeloval je tudi mladinski pevski zbor meščanske šole in mešani zbor Celjskega pevskega društva. Čarobna scenerija in okusni, učinkoviti kostumi ter svetlobni efekti so z igralci vred ustvarili pravo pravljico okolje. Gledališče je bilo nabito polno. Občinstvo, med katerim je bilo mnogo mladine, se je s prisrčnimi aplavzi oddolžilo za lepi gledališki užitek. Splošna želja je, da bi igro v kratkem ponovili.

c **Celjsko pevsko društvo** bo imelo prvo pevsko vajo v novem letu v torek 3. januarja in sicer za ves mešani zbor. Odbor prosi vse pevke in pevce, da se vaje polnoštevilno udeležijo, ker je na programu tudi razgovor o nadaljnjem delu. Dobro došli tudi novi dobri pevci in pevke!

„Soko“
nova konfekcijska trgovina
Celje — Glavni trg 10
želi veselo in srečno novo leto 1939
ter se priporoča cenj. občinstvu

c **Pouk na Glasbeni Matici v Celju** se bo zopet pričel v torek 3. januarja.

c **Krajevna organizacija Legije koroških borcev v Celju** bo priredila v četrtek 5. januarja s pričetkom ob 20. družabni večer v vrtni dvorani hotela »Evrope«. Vstopnine ni. Vljudo vabljeni!

c **Dvodnevni vrtnarski tečaj v Celju.** Mestno poglavarstvo v Celju razglasa: Kr. banska uprava bo priredila 3. in 4. februarja dvodnevni kmečko vrtnarski tečaj v telovadnici II. drž. deške narodne šole (okoliske). Vabijo se vsi zanimanci, predvsem manjše gospodinjke, gospodarji, fantje in dekleta, a se tega tečaja v obilnem številu udeležijo. Prijave sprejemajo mestno poglavarstvo, soba št. 47, in kmetijske strokovne organizacije.

c **Posipajte hodnike!** Opozarjamo vse hišne posestnike, da morajo skrbeti za redno in temeljito čiščenje in posipanje zasneženih odnosno zaledenelih hodnikov za pešce pred svojimi hišami, ker bi bili sicer hišni posestniki odgovorni za posledice.

c **Vlom v prostore davčne uprave v Celju.** V noči od četrтка na petek je neznan storilec izvršil drzen vlom v prostore davčne uprave na Cankarjevi cesti. Vlomilec je prepil mrežo na oknu, zlezal v uradne prostore in tam vse prebrskal. S svinjsko nogo je zvrtil luknjo v železno dnevno blagajno, a v blagajni ni našel niti pare. V neki miznici je končno našel 120 din gotovine, last enega izmed davčnih uradnikov, in odnesel ta edini plen s seboj. Policija je vlomilcu že na sledu.

c **Dober plen celjskih orožnikov.** Celjski orožniki so te dni aretirali 42-letnega Antona Kovača iz Št. Janža na Dolenjskem, 18-letnega delavca Ivana K. iz Trnovelj in 22-letnega delavca Miho K. iz Levca pri Celju. Kovaču so dokazali šest večjih vlomnih tatvin, ki jih je bil izvršil na Ostrožnem, v Trnovljah, Skofji vasi, Vojniku, Arji vasi in na Teharju. Kovač je zločine priznal. Pri njem so še našli del ukradenega blaga. Kovač je osumljen, da je izvršil tudi več tatvin v Celju. V februarju je ukradel ge. Pungarčičevi iz njenega stanovanja na Dečkovi cesti 5.500 din gotovine. Ko so ga takrat aretirali, so našli pri njem 3.500 din. Izjavil je, da si je bil ta denar zaslužil s tihotapstvom. Sodišče ga je zaradi pomanjkanja dokazov izpustilo in mu vrnilo zaplenjeni denar. Kovač je presedel že 16 let po raznih kaznilnicah. Sedaj trdi, da je izvršil gori omenjene vlomne tatvine sam in da ni imel pomagačev.

ZVEZNA TISKARNA V CELJU

izvršuje vsa tiskarska dela po zmernih cenah

Ker so pa videli Ivana K. in Miho K. često v njegovi družbi, upravičeno sumijo, da sta pomagala Kovaču pri njegovih zločinskih podvigih. Vse tri so izročili okrožnemu sodišču.

c **Uradni dan Zbornice TOI za Celje in okolico** bo v torek 3. januarja od 8. do 12. dopoldne v posvetovalnici Združenja trgovcev za mesto Celje v Razlagovi ulici.

c **Letošnja zima** je ugodna predvsem za smučarje. Že o božičnih praznikih je bilo povsod dovolj snega, ki je smučarje popolnoma zadovoljil. Planinske kočje so bile dobro obiskane. Mozirska kočja je imela med svojimi gosti tudi precej zagrebških smučarjev. Tudi Celjsko kočje je posetilo mnogo smučarjev, ki so našli popoln užitek na zasneženih pobočjih v okolici kočje. Snežne razmere so najugodnejše in vse kaže, da bodo smučarji tudi ob Novem letu našli po belih planinah in planjavah dovolj užitka in veselja. Mnogi bodo pohiteli na planine že na Silvestrov večer.

c **Člane Slovenskega planinskega društva** opozarjamo, da velja članska znamka za leto 1938. le do 31. januarja 1939. Od tega dneva dalje morajo biti planinske izkaznice opremljene z znamko za leto 1939., sicer morajo oskrbniki v planinskih kočah zaračunati nečlanske pristojbine, ki so mnogo višje.

c **Snežne razmere dne 30. decembra:** Mozirska kočja (1344 m): —12, solnčno, podlage 60 cm, pršiča 20 cm, smuka zelo ugodna. Celjska kočja (700 m): —10, rahlo oblačno, podlage 40 cm, pršiča 10 cm, izvrstna smuka.

c **Žetev smrti.** Na Štefanovo je umrla ga. Evgenija Brinarjeva, soproga meščanskošolskega ravnatelja v p. in pedagoškega pisatelja g. Josipa Brinarja v Celju. Istega dne je umrla na Cankarjevi cesti 10 v starosti 74 let ga. Josipina Vrbachova, mati učiteljice ge. Angele Vrbachove in tašča tajnika Celjske mestne hranilnice g. Cirila Sadarja. V celjski bolnici so umrli: 23. decembra 59-letni dninar Josip Zupanc iz Dramelj, v torek 51-letna žena občinskega redarja Filomena Kovačeva iz Zalca, v sredo pa 73-letni občinski revez Miha Kolšek iz Št. Janža pri Stora. Pokojnim bodi ohranjen blag spomin, svojcem naše iskreno sožalje!

c **Obračun mestnega gospodarstva** za l. 1937-38, ki ga je odobril mestni svet na seji 23. decembra, izkazuje 16 milij. 228.814,40 din izdatkov in 17.077.005,76 din dohodkov, torej 848.191,36 din prebitka. Terjatve mestne občine so znašale ob zaključku tega proračunskega leta 1.358.665,20 din, vsa aktiva mestne občine so cenili na 35.887.381,51 din, vsa pasiva na 16.750.487,84 din (med njimi so znašala posojila 15.574.780,56 din), čisto premoženje pa na 19.136.893 din 67 par. Obračun Mestnega zavetišča v Medlogu za isto proračunsko leto izkazuje 512.201,25 din dohodkov in ravno toliko izdatkov. O obračunu Mestnega zavetišča razpravljamo še na drugem mestu.

c **Posojilo Delavskemu domu.** Mestni svet je odobril Delavskemu domu v Celju posojilo v znesku 400.000 din.

c **Podpore.** Mestni svet je dovolil Olepševalnemu in tujskoprometnemu društvu v Celju izredno podporo v znesku 15.000 din, javni mestni knjižnici 2.000 din izredne podpore, celjskemu strelskemu okrožju pa 500 din in društvu Rejec malih živali v Celju 200 din podpore.

c **Ureditev državne ceste.** Mestna občina je prejela na intervencijo pri tehničnem razdelku sreskega načelstva zaradi odstranjevanja blata ob hodnikih za pešce na Mariborski in Krekovi ce-

sti, zaradi ureditve nujno potrebnega hodnika za pešce ob državni cesti od Sp. Hudinje do Škofje vasi in zaradi čiščenja cestišča na državni cesti obvestilo, da tehnični razdelek vsega tega ne more izvršiti, ker nima dovolj sredstev na razpolago. Zato bo občina vnesla v prihodnji proračun 100.000 din kot prvi obrok za ureditev hodnika za pešce ob državni cesti. V zvezi z nujno potrebno modernizacijo državne ceste Zalec—Celje—Višnja vas, o kateri smo že ponovno pisali, bo mestno poglavarstvo interveniralo pri pristojnih činiteljih, da se izdelava načrtov za modernizacijo državne ceste v celjskem območju pospeši.

c **Zavarovanja mestne občine** bo mestno poglavarstvo po sklepu mestnega sveta pregledalo in stavilo mestnemu svetu predloge za eventualno spremembo zavarovanj.

c **Podaljšanje pogodbe za Celjsko kočjo.** Občina bo podaljšala pogodbo s Savinjsko podružnico SPD v Celju za nakup Celjske kočje za eno leto.

KINO DOM CELJE

Dne 30. t. m.: »Borba za diamante«
Od 1. do 4. l.: »Veročka«

c **Podaljšanje kanalizacije in vodovoda.** Mestna občina bo podaljšala kanalizacijo v vzhodni podaljšek Stritarjeve ulice, vodovod pa v Stritarjevo ulico, v podaljšek Stritarjeve ulice pri Koprivnici in do nove hiše g. Frajleta v Ipavčevi ulici z možnostjo podaljšanja na Lavo.

c **Najemno pogodbo z okrožnim sodiščem** bo občina podaljšala do 31. januarja 1940. Občina pa ne prevzame odgovornosti za eventualne nesreče, ki bi se zgodile v Grofiji vsled slabega stanja tega poslopja. Najemno pogodbo s sreskim sodiščem bo občina podaljšala do konca leta 1939.

c **Vzdrževanje mestne policije.** Kakor se čuje, je država pripravljena prevzeti plačevanje personalnih izdatkov za predstojništvo mestne policije. V tem primeru bi bila mestna občina pripravljena kriti materialne izdatke za policijo

c **Vprašanje financiranja regulacije Savinje** je postalo težavno, ker je državni prispevek sedaj docela izostal. To pomeni novo, hudo obremenitev za bansko upravo, mestno občino in sreski cestni odbor, ki tudi prispevajo za regulacijo Savinje. O tej važni zadevi smo že večkrat razpravljali v »Novi Dobi«. Sedaj bo mestna občina poskušala doseči primeren državni prispevek za izredno važno in nujno potrebno regulacijo Savinje kot plovne reke. Režijski stroški za nadzorstvo nad regulacijo Savinje v tretji etapi in stroški za izdelavo regulacijskega projekta za progo od Košnice do promenadne brvi pri mestnem parku znašajo 202.979,77 din. Polovico teh stroškov bo krila mestna občina.

c **Regulacija mesta Celja.** Pravilnik za izvajanje regulacije mesta Celja bo izdelan na osnovi zadevnega pravilnika mariborske občine.

c **Regulacija banovinske ceste od Potul do Brega** bo izvršena tako, da bo mogoče cesto pozneje razširiti na 10 m in jo obdati z dvema 2 m širokima hodnikoma za pešce. Mestni svet je sklenil, da se zaenkrat uredi 2 m širok hodnik za pešce ob regulirani cesti na Potulah.

c **Občinsko cesto na Ostrožnem** od vile Jasne proti Lopati bo občina zaradi pomanjkanja kreditov uredila samo za silo.

c Za gradnjo polstabilnega mostu čez Voglajno blizu kemične tovarne v Gaberju bo dobavila hrastov les trvdka Sodin v Celju za ceno 40.211,58 din. Zemljo za dovozno cesto bodo odstopili posestniki brezplačno.

c Odsek za fasade in reklame v Celju ne bo ustanovljen, pač pa bo posvečal mestni gradbeni odbor fasadam in reklamam posebno pozornost.

c Prodaja stavbnih parcel. Občina bo prodala ge. Ruži Trankolovi stavbno parcelo pri Mestnem zavetišču v Medlogu, gg. Učaku in Lenarčiču pa po eno stavbno parcelo pri Sp. Lanovžu.

c Znižana cena toka. Mestni svet je g. Melhiorju Joštu znižal ceno toka za električni pogon njegovega mlina v Medlogu.

c Elektrifikacija Medloga. Mestna elektrarna bo elektrificirala Medlog in hiše med Babnim in Medlogom. Interesenti bodo morali prespevati po 400 din za priključek in preskrbeti brezplačno dovoljenje za postavitev drogov za električni vod. Interesentom, ki so znatno oddaljeni od glavne napeljave, bo napeljala elektrarna električni vod le na njihove stroške.

c Javna razsvetljava. Mestna elektrarna bo namestila po eno javno električno svetilko na cesti med Zimniakovim marofom in železniško progo v Zavodni ter na novi cesti, ki vodi od Krekove ceste mimo Brglezove vile proti železniški progi.

c O božiču je mnogo Celjanov odpoštovalo v razne kraje na obisk k svojim sorodnikom in znanecem, mnogo ljudi pa je prispelo v Celje na obisk. Sneg in lepo zimsko vreme sta izvabila smučarje iz mesta na smučišča pri Celjski koči, na Golteh in Savinjskih planinah. V Celju je vladal o praznikih pravi božični mir.

c Oster mraz je pritisnil v noči na torek v Celju in celjski kotlini. Toplomeri so kazali v torek zjutraj 21 do 23 stopinj pod ničlo. V sredo je začel mraz nekoliko popuščati.

c Letni splošni šahovski turnir Celjskega šahovskega kluba je bil pred dnevi zaključen v hotelu »Evropik«. Turnirja se je udeležilo 14 igralcev. Nagrade in pravico igranja na glavnem turnirju so si priborili gg. Detiček, Rupar, E. Csörgő, Latinović, Mirnik, Davidovac, inž. Marjanović, dr. Pokorn, Vozlič in Pešec.

c Valilna jajca. Mestno poglavarstvo v Celju razglašajo: Kr. banska uprava dravske banovine bo v l. 1939. oddajala valilna jajca štajerske kokoši. Da bi se ta odlična pasma čimbolj razširila, se vabijo kmetovalci, da naročijo jajca v čim večjem številu. Naročila sprejema mestno poglavarstvo, soba št. 47, do 25. januarja. Tam se dobijo tudi vsa potrebna pojasnila. Jajca so po 1 din komad.

Ob novem letu trgovske knjige, redniki, brzovezi, in razne mape v veliki izbiri pri trvdki Karl Goričar vdv., Celje, Kralja Petra c. 7—9.

c Dražba gnoja v mestni klavnici. Mestno poglavarstvo v Celju razglašajo: Dne 9. januarja ob 9. dopoldne bo mestna občina na javni ustni dražbi prodala najboljšemu ponudniku v letu 1939. v mestni klavnici celjski pridelan gnoj. Dražba bo v pisarni mestne klavnice v Klavniški ulici št. 2. Izključna cena je določena na 4.000 din. Pod izključno ceno gnoj ne bo prodan.

c Nočno lekarniško službo ima od 31. t. m. do 6. I. lekarna »Pri križu«.

c Gasilska četa Celje. Od 1. do 7. I. ima službo I. vod, inspekcijo častni predsednik g. Jellenz.

Priporočajo se
DOMINIK POŽENEL

modna trgovina, Celje, Glavni trg 14

Priporočajo se
A. JAGER, gostilna „Na - Na“
CELJE

Iz naših krajev

Žalec

ž Otvoritev radio oddajne postaje v Žalcu bo nepreklicno na Silvestrov večer v Roblekovi dvorani ob vsakem vremenu. Vse priprave so v polnem teku. Zaradi obširnega programa bodo priplavali radijski valovi vočno ob 20., zato prosimo za pravočasno udeležbo, da ne bo vsled odpiranja vrat atmosferskih motenj. Otvoritev se ne bo ponovila

Srečno in veselo novo leto želi trvdka
Karol Strahovnik
stavbno in pohištveno, strojno
mizarstvo, zaloga pohištva in mrtv. krst
Žalec

ž Poroka. Na Štefanovo sta se poročila gđc. Irma Kopušarjeva, hčerka oskrbnice Hmeljarne v Žalcu, in g. inž. Janko Štrukelj. Mlademu paru iskreno čestitamo!

Št. Peter v S. d.

št Silvestrovanje bo priredilo Sokolsko društvo v Sokolskem domu v soboto s pričetkom ob 20.30. Zabavni spored je letos izredno bogat in pester. Za zabavo in obilo smeha bodo skrbeli društveni komiki, ki bodo poleg »Lyly« in »Nimam časa« pokazali doslej še neznanе vragolije in akrobacije. Vabimo mlado in staro, da z nami skupno pričaka novo leto 1939.

Braslovče

b Počastitev g. Lojzeta Lušina. Sadjarska in vrtnarska podružnica v Braslovčah je izročila o božičnih praznikih zaslužnemu sadjarju, vrtnarju in bivšemu šolskemu upravitelju v Braslovčah g. Lojzetu Lušinu častno diploma. Gospoda Lušina je obiskal odbor sadjarske in vrtnarske podružnice s predsednikom g. Mihaelom Marovtom iz Obramelj na čelu, ki je z lepim nagovorom počastil našega agilnega in neumornega delavca in vzgojitelja g. Lojzeta Lušina, ki službuje sedaj v Dolnji Topli rebri na Kočevskem. Gosp. Lušinu iskreno čestitamo in mu želimo še mnogo uspešnega dela za povzdigo sadjarstva in vrtnarstva v naši občini.

b Silvestrovanje v Sokolskem domu. Nobeden naj ne zamudi silvestrovanje Sokola v Braslovčah. Kako se bomo poslovili od starega leta boste videli vsi, ki se boste udeležili našega silvestrovanja. Samo to lahko izdamo, da bo smeha toliko, kakor še nikoli. Poleg smeha tudi druga zabava in seveda tudi ples. Vse to samo v našem Sokolskem domu. Zato, bratje in sestre, prijatelji in znanci, na svidenje na našem silvestrovanju v Sokolskem domu!

b Podgorje pri Letušu so doživeli 11. t. m. veliko čudo. Ljudje so se kar spogledovali, ko so videli, da se po zelo težko pristopni cesti vali nekaj belega. In kaj je to bilo? Bil je avtobus, ki so ga ljudje tisti dan prvič videli v teh krajih. Kdo je ta avtobus naročil in zakaj, ljudje niso mogli zvedeti. Radovedneži so opazovali kam rine ta avtobus v hribe. Končno so se naložili, seveda samo moški, in avtobus je zopet zdrčal v dolino proti Braslovčam. Komu in kako so ti moški plačevali za vožnjo, nam žel tudi še danes ni znano. Vsi Braslovčani ugibajo, kaj naj vse to pomeni. Gospodje, ki so v ožjih stikih z našimi občinskimi odborniki, pravijo, da namerava braslovška občina uvesti stalno avtobusno zvezo z vsemi oddaljenimi kraji pri Braslovčah. V nedeljo 11. decembra je bila prva taka poskušna vožnja, pri kateri so se vozili vsi zastonj, t. j. na račun braslovške občine. Mi vsi take pametne ukrepe zelo pozdravljamo

b Šolska božičnica. V petek 23. decembra je bila v naši šoli prav lepa božičnica. V 6. razredu so se zbrali vsi

šolski otroci s svojim učiteljstvom. Lepo božično drevo in jaslice so krasile razred. Otroci, posebno mali iz nižjih razredov, so se pristrčno veselili lepega božičnega razpoloženja. Božičnici so prisostvovali tudi župnik g. Ivan Atelšek, župan g. Avgust Švajger in člani krajevnega šolskega odbora. Ob začetku lepe svečanosti je spregovoril g. župnik o pomenu božičnega drevesca in jaslic. Nato je g. Ljubo Šnuderl omenil vse one dobrotnike, ki so pripomogli, da se je šolska božičnica lahko izvedla. Posebna zahvala gre tovarni nogavic na Polzeli, banski upravi v Ljubljani, občini Braslovče in drugim darovalcem. Sledila je obdaritev revnih šolskih otrok ki so prejeli nogavice in blago za obleko in perilo. Ob zaključku se je za vse delo in brigo za mladino zahvalil g. župan Avgust Švajger ter poudaril skupno delo za vzgojo naše mladine.

Slovenjgradec

s Pomanjkanje delavskih stanovanj. Že vsa povojna leta vlada v Slovenjgradcu veliko pomanjkanje stanovanj, kar je doslej najbolj občutilo uradništvo, ki je moralo često pustiti svoje družine v prejšnjem službenem mestu in živeti ločeno od družine. S pomočjo zasebne gradbene delavnosti je bilo v letu 1938. odpravljen to zlo in z novimi zgradbami je bila stanovanjska mizerija vsaj začasno odpravljena. Vendar pa vsa povojna leta ni bilo v tem pogledu ničesar storjenega za naše delavstvo, ki mora vsled pomanjkanja primernih stanovanjskih prostorov prebivati v malih in zatohlilih luknjah, ki so primerne za vse drugo kakor za stanovanja. V zadnjih letih se v našem mestu in okolici z neverjetno naglico širi industrija. Zato je skrajni čas, da pristopijo odločujoči činitelji k rešitvi tega perečega vprašanja. V IX. poglavju »Uredbe o posredovanju za nezaposlene delavce«, ki je bila izdana l. 1938., je izrecno govora o gradnji delavskih stanovanj s pomočjo in preko Borze dela. Tu je določeno, da se smejo uporabiti sredstva rezervnih skladov javnih borz dela za gradnjo delavskih stanovanj, ki jih pa morajo graditi posamezne občine. Uprave za posredovanje dela pa smejo dovoljevati takim občinam potrebna posojila. Ker je ta uredba nova in zadevne postavke doslej še niso vnešene v proračun naše občine, apeliramo na občinsko upravo, da se obrne na Borzo dela s prošnjo za tako posojilo, s katerim bo zidala delavska stanovanja. Sredstva za ta namen se bodo letos prvič določala in stavila v proračun, zato je sedaj skrajni čas, da občina zaprosi za to posojilo. Upamo, da bo občinska uprava ustregla upravičenim željam našega delavstva in odpravila to kulturno sramoto v našem letoviščarskem mestu.

s Iz železniške službe. Tukajšnji postajenačelnik g. Friderik Fettich-Frank-

heim je napredoval v 6. skupino in je postavljen za višjega kontrolorja na postaji Maribor-glavni kolodvor. V Slovenjgradcu pa je premeščen iz Sevnice za postajenačelnika višji železniški kontrolor g. Leopold Debevec.

s Iz upravno politične službe. Od sreskega načelstva v Slovenjgradcu je premeščen k sreskemu načelstvu v Ptuj pristav g. Miro Lupinc. G. Lupinc si je v kratki dobi svojega službovanja v Slovenjgradcu pridobil nedeljene simpatije vsega prebivalstva. Ob odhodu mu želimo obilo uspehov na novem položaju!

s Božična obdaritev revnega delavstva. Tukajšnja agilna podružnica Narodne strokovne zveze se je kljub svojemu kratkemu obstoju spomnila za božič revnega delavstva in prav izdatno obdarila vse svoje revnejše članstvo. S to gesto je podružnica ponovno dokazala svoj veliki socialni čut in razumevanje za delavske potrebe. Da je pa to obdarovanje tako lepo uspelo, je tudi zasluga vseh nešteti plemeniti darovalcev, ki so s svojimi darovi pripomogli našemu nacionalnemu delavstvu do lepih božičnih praznikov.

Zreče

zr Sokolska božičnica. Sokolsko društvo v Zrečah je priredilo 18. decembra lepo uspelo božičnico. Obdarovanih je bilo 67 otrok. Nekateri so dobili čevlje, drugi obleko ali perilo, vsi pa sladkarije. Da je božičnica tako dobro uspela se moramo zahvaliti letošnji dobro uspešni tomboli, dalje tukajšnji Štajerski železindustrijski družbi, ki je darovala 500 din, ge. H. Bremčevi, ki je podarila 6 parov čevljev, blago za 6 dekliških oblek, več parov nogavic in čepic. Večje zneske, odnosno blago so darovali trgovci: L. Vidmar, L. Fijavž, M. Grundner, R. in K. Winter in D. Kračun, za se jim društvo najiskrenejše zahvaljuje. Odbor je poveril organizacijo božičnice sestrām Husovi, Jedlovčnikovi, Cotmanovi, Kozjekovi in Oplotnikovi. Splošno zadovoljstvo otrok in staršev dokazuje, da je bila organizacija božičnice v zelo dobrih rokah, zato želimo, da bi omenjene sestre še večkrat posvetile društvu svoje organizacijske zmožnosti. Uspeh ne bo izostal.

Kozje

ko Nevšečnosti zaradi snega. V petek čez dan in ponoči je v našem »pragocdu« zapadel debel južni sneg, ki je skoraj popolnoma zaprl cestni promet. Rajhenburški poštni avtobus je ustavil obrat za tri dni, ker se je bil na cesto nad Podsredo pod Železnem nagromadil globok snežni zamet. Sicer je občina Podsreda dala vleči snežni plug in prekdati zamet, a kljub temu si avtobus ni upal na pot, Stevilni potniki so za praznike prihajali na svoje domove peš ali so pa v Rajhenburgu najemali drage voznike. Celjski avtobus (proga Celje—St. Jurij—Kozje—Podsreda) je pa navzlic velikemu snegu čez Košnico in Žegar, čeprav z zamudami, redno obra-

DELNIŠKA DRUŽBA PIVOVARNE
U N I O N
V LJUBLJANI
GLAVNA ZALOGA V CELJU

priporočajo svoje izborne izdelke:
svetlo in črno

UNION PIVO

v sodih in steklenicah

PEKOVSKI KVAS

in

ŠPIRIT VSEH VRST

toval. Tako smo bili za božič vsaj na eno stran zvezani s svetom. Priznanje zasluži neustrašni šofer »debeli Franček« Dobovšek, ki je na teh slabih cestah po mnogih vijugah nad globokimi prepadi varno in brez najmanjše nezgode prevažal prihajajoče in odhajajoče potnike.

Laško

1 Ob Novem letu izrekamo vsem naročnikom in čitateljem našega lista iskrene čestitke, želeč jim srečnejših in boljših časov, nego so jih v prijaznem Laškem uživali v preteklem letu. Želeli bi, da ostane Laško našemu listu zvesto, kakor je bilo doslej. Mi pa se bomo potrudili, da bomo tudi v bodoče možato in odločno zagovarjali interese narodnega laškega mesta proti vsem nakanam najsi pridejo od katerekoli strani, kolikor nam je to pač dovoljeno. Kakor v preteklem letu, bomo tudi v letu 1939. predvsem branili koristi in interese našega delavca in kmeta, podpirali težnje našega obrtnika in trgovca ter ostali zaščitniki vseh onih, ki se jim godi krivica in ki so preganjani. Z ostro, a stvarno kritiko, izogibajoč se osebnim napadom, bomo prispevali svoje, da se ozdravijo nezdrave razmere. Ako bomo v tem postopanju složni in edini tako naši naročniki in čitatelji, kakor dopisniki in uredništvo ne samo v Laškem, temveč povsod, kamor sega naša »Nova Doba«, bomo imeli uspehe in bomo uspešno zavračali vse nakane naših nasprotnikov. Predvsem pa Vas prosimo Vaše naklonjenosti in vsestranske podpore ter Laščane zlasti še vabimo, da se tudi poslužujejo naše oglasne strani v korist sebi in nam. Veselo Novo leto!

1 Iz Sokola. Kakor vsako leto, bo Sokol tudi letos priredil veliko silvestrovanje v Sokolskem domu z začetkom ob 20. Spored nam obljublja polno novih šaljivih in duhovitih domislekov in nastopov. Sodeloval bo tudi, kakor napovedujejo, sloviti eksotičen cirkus, ki pride naravnost iz Ljubljane na naš večer. Ne pozabite se tudi oglasiti v bogato opremljenem šotoru, ki ga bodo vodile naše narodne dame. Med odmori bo igral prvovrstni šramel z Dola. Pridite vsi, ki se hočete v družbi Sokola posloviti v dobrem razpoloženju od starega leta!

1 Smučarske tečaje za naraščaj in deco prireja naše Sokolsko društvo pod vodstvom br. Zadravca. Ker so snežne prilike ugodne, je tudi udeležba dovoljna in se kažejo dobri uspehi. V Sokolskem domu je istočasno pod vodstvom br. Poljšaka društveni vaditeljski tečaj, ki se ga udeležuje 10 ženskih in 10 moških pripadnikov. Tečaj je namenjen vzgoji dobrih društvenih vadiateljev in bo absolvirala svojo nalogo predvidoma do konca februarja. Vidi se, da naše delo tudi v zimi in mrazu ne počiva.

1 Prepovedana zabava. Tudi laški mladini nudi letošnja huda zima z obilnim snegom mnogo veselja. Ulice so polne sankajoče se mladine, smučarji se pa spuščajo na bližnje griče. Najmanjšim daje mnogo lepe prilike za sankanje pod neposrednim nadzorstvom skrbnih mater naša Vrtna ulica. Celi roji kričeče dece so se spuščali navzdol po tej ulici. Se pozno zvečer je odmevalo veselo vzklikanje; modernizirali so se in z žepnimi žarnicami razsvetljevali svoja vozila. Marsikdo se je rad ustavil in užival na veseli zabavi malčkov. Pa je prišel cestni pometal in je vso ulico na dolgo in široko posul s pepelom in peskom, tako da je sedaj vsega sankanja konec. Zdi se nam, da je ta odredba odveč in da bi občina imela na drugih krajih mnogo več posla s snegom in ledom, kakor pa v tej ulici, ki se ji vsak lahko lahko izogne, če mu je pregladka. Prvič se je letos zgodilo, da niso z naše glavne ulice razen malega odseka odvažali snega, temveč ga pustili v visokih kupih ležati ob ozki prog, kar je posebno neprimerno za avtomobile, ki se ne morejo drug drugemu izogibati. Šele popoldne pred božičem

so odvozili nekaj voz snega v Savinjo. Pri tem delu pa seveda niso smeli zapostiti naših mestnih brezposelnih, temveč so jih klicali iz marijagraške domene. Pa proti takem stvarem je brezplodno protestirati. Zato so nas vrgli v žrelo kmečkim okoličanom, da jih redimo in da nas izmzgavajo. Mnogo, mnogo bi radi zapisali o preteklih dneh, pa ne smemo. Prišel bo pa dan, ko bomo svetu povedali, kako se je z nami postopalo in kaj vse se je storilo v teh težkih časih.

1 Kino Laško predvaja v petek 30. decembra ob 20.30 in v nedeljo 1. januarja ob 16.30 in 20.30 film novih lepot »Gozdni akordi« po najlepšem romanu Ludvika Ganghoferja »Das Schweigen im Walde«. Hansi Knotek, Paul Richter. Tednik in veseloigra Tom in Pom, pri kateri se boste nasmejali do solz.

Zidani most

z Sokolski dom so povečali. Nedavno smo poročali, da so se naši vrli Sokoli lotili dela za povečanje Sokolskega doma na Zidanem mostu. Vsak večer jih je prišlo okoli deset na delo, ki je šlo hitro izpod rok. Dom je povečan proti cesti, ki pelje na postajo. Od tod vodijo lepe stopnice v sprednje prostore dvorane, ki je povečana za ploskev bivšega odra. Oder so sedaj odstranili in ga postavili na nasprotno stran. Sokolski dom bo, čim bo dovršen, tudi na zunanji služil v okras Zidanega mosta, poleg tega pa bo še v večji meri žarišče sokolske ideje, ki je pri nas vsepovsod na pohodu.

z Božičnica na narodni šoli. Tukajšnja narodna šola je že dalje časa zbirala darila in prostovoljne prispevke ter priredila 23. decembra lepo božičnico. Obdarovanih je bilo okoli 60 najsiromašnejših otrok, ki obiskujejo narodno šolo na Zidanem mostu. Šolski upravitelj izreka vsem številnim darovalcem najlepšo zahvalo. Predvsem pa se zahvaljuje restavratorju g. Tomu Mayerju, domači cementarni, g. Juvančiču in g. Železniku, ki so s svojimi bogatimi darili pripomogli, da je bilo mogoče obdarovati skoraj vse siromašne otroke.

Hrastnik

h Silvestrovanje s pestrnim sporedom bo priredil Sokol v soboto s pričetkom ob 20. v Sokolskem domu. Na sporedu so zabavne kabaretne točke, opolnoči alegorija in potem ples do zore. Parket bo zglažen in bodo plesalci prišli na svoj račun. Za resnejše bo poskrbljeno za vse mogoče užitke in zabavo. Kdor hoče novo 1939. leto dočakati v prijetnem razpoloženju, naj pride v Sokolski dom!

Radeče

r Prošnja železniški upravi na Zidanem mostu. Ze teden dni imamo občuten mraz. Naša postajica »Radeče pri Zidanem mostu« je res majhna in ne odgovarja sodobnemu prometu. Poleg tega pa v čakalnici niti ne kurijo. Zato morajo potniki zmrzovati včasih po cele ure, ker imajo vlaki precejšnje zamude. Ubogi so zlasti naši gimnazijci, ki se dnevno vozijo v Celje in morajo biti že ob pol sedmih zjutraj na postaji, potem pa zmrzujejo navadno do pol osmih. Enako je tudi pri dopoldanskem vlaku, ki odhaja iz Radeč ob 11.08. Upravičene so pritožbe vseh potnikov. Zato prosimo železniško upravo, da poskrbi za zadostno kurjenje.

r Vprašanje radeške elektrike. Se vedno čujemo številne pritožbe zaradi radeške elektrike. Električna svetila neredno, včasih pomanjkljivo, zato so nevarnosti na dnevnem redu. Umestno bi bilo, da bi poslali potrebno vlogo in deputacijo čimprej na bansko upravo, da bi tam pojasnila vse posledice slabega in neenakomernega električnega toka. Nikakor ne gre, da bi morale biti zaradi slabe elektrike prizadete vse Radeče. Upamo, da bo zadeva kmalu ugodno rešena za vse odjemalce.

SAVINJSKA POSOJILNICA

V ŽALCU

registrovana zadruga z neomejeno zavezo
Ustanovljena leta 1881

Nudi popolno varnost za vloge na hranilne knjižice in v tekočem računu in jih obrestuje najugodneje
Račun Poštne hranilnice 10.994 — Brzjav »Posojilnica« — Telefon 2

Ustvarjamo z varčevanjem narodno premoženje, ki nas osvobodi tujega kapitala in nam zajamči našo narodno svobodo!

Savinjčani! Nalagajte svoj denar pri svojem domačem zavodu

Blagajniške ure:

Ob delavnikih od 8. do 12. in od 14. do 18. ure,
ob nedeljah in praznikih od 9. do 11. ure

r Radijske motnje. Nedavno smo poročali, da je prišel iz Ljubljane g. Jože Čuček v Radeče, kjer je kot referent za radijske motnje pri poštni direkciji pregledal naše električne stroje in motorje. Ugotovil je, da 14 odjemalcev elektrike nima blokirnih aparatov, zaradi česar nastajajo radijske motnje. V našem listu smo že ponovno izrazili prošnjo radijskih naročnikov, da bi si vsi odjemalci, ki uporabljajo elektriko za pogon strojev in motorjev, nabavili prepotrebne blokirne aparate. Pričakovali smo, da bodo po pregledu kmalu ponehale vse radijske motnje. Toda žal moramo ugotoviti, da so motnje še vedno iste kakor prej. Zato ponovno prosimo poštno direkcijo v Ljubljani, da bi ukrenila vse potrebno, da se vendar že odstranijo vsi nedostatki, ki povzročajo motnje pri sprejemanju z radijskimi aparati.

r Liscia vabi smučarje. Te dni je zapadlo v Radečah okrog 20 cm snega na trdo podlago. Na Lisci pa ga je zapadlo še mnogo več. Smučarji bodo sedaj prišli na svoj račun. Tu so idealni smučarski tereni za začetnike in tudi za izvežbane smučarje. Koča je odprta vso zimo in tudi oskrbovana.

r Veliki snežni zameti. Cesta, ki pelje iz Radeč v Podkraj, je popolnoma zamedena. Z Jelovega hriba je nanoslo na pot toliko snega, da je promet s Podkrajem prekinjen. Dostop je mogoč samo s štajerske strani in to s čolnom preko Save.

r Sneg mečejo na ceste. Pri nas je zapadlo že precej snega. Hišni posestniki ga mečejo izpred svojih hiš kar na ceste, kar gotovo ni v interesu hitrega prometa po mestu. Zato odstranite sneg s ceste na primerno mesto!

r Dobili smo nove orgle. Pretekli teden smo dobili v Radečah nove orgle, ki so prvokrat zapele pri polnočnici. Stale so nad 100.000 din. Denar so zbirali več let. Poseben pripravljalni odbor si je nadel nalogo, da bo ves znesek čim prej plačan.

P. Strmšek:

Pokrajina, ki jo je Bog ustvaril v nedeljo, sedmi dan

Čudovito povit je tukaj svet. Grebeni gredo od juga, pa ti hrib kaže proti zahodu, da se ti zdi vse kakor globel, varovana na vse strani; le na jug se ti odpira, a zopet le do drugih, višjih gor; in vse je le zmota, kajti kako bo globel, ko pritečeta potoka od severa in zahoda, združita strugi in tečeta naprej proti jugu. Čudovito povit je tukaj svet; ni dolina, ni globel.

Ob potoku so zeleni travniki, nad njimi njive, po vrhah gozdovi. Med vsem pa hiše in hišice, da je vse podobno miru božjemu; od kod bi pač prišla hudobna misel!

Dela je za vse in še celo preveč; od

r Božičnica na narodni šoli v Podkrajju. Pretekli petek je priredila narodna šola v Podkrajju pri Radečah božičnico za siromašne otroke. Obdarovanih je bilo mnogo otrok, za kar gre zahvala šolskemu upravitelju g. Skalinu iz Podkrajja. Šolsko upraviteljstvo se zahvaljuje vsem darovalcem v Radečah za poslana darila.

r Nova izdelovalnica za gradbene plošče v Radečah. Pred kratkim je ustanovil naš mladi inženjer g. Milan Hmelj na Njivicah pri Radečah novo izdelovalnico za gradbene plošče, ki so jih doslej po večini uvažali iz inozemstva. Plošče se izdelujejo izključno z domačimi surovinami. Izdeluje jih g. inž. Hmelj po najnovejših izsledkih, pri čemer se poslužuje zlasti nemških in angleških patentov. Gradbene plošče se imenujejo »Izolit« in se bodo kaj lahko plasirale na naših tržiščih, ker so cenejše in trpežnejše od uvoženih. S to izdelovalnico se bo naše mestce poživilo. V znatni meri pa se bo tudi izboljšal položaj nekaterih okoliških bajtarjev, ker bodo dobili v novi industriji svoj stalni zaslužek. Gosp. inž. Hmelj bo ustanovil tudi tovarno za izdelavo izolacijskega in negorljivega materiala, za kar ima že vse potrebne načrte. Našemu mlademu inženjerju želimo najlepše uspehe z željo, da bi podjetje uspevalo v zadovoljstvo vseh Radečanov.

r Občni zbor prostovoljne gasilske čete v Radečah. V petek, na dan sv. Treh kraljev, popoldne bo v godbenem domu v Radečah občni zbor prostovoljne gasilske čete z običajnim dnevnim redom. Udeležba je obvezna za vse člane.

r Napravite ograjo! Cesta, ki pelje iz Radeč na Vrhovo, ima več vzponov in teče ponekod tik nad prepadom. Pri Didlu in Soteski je cesta brez prepotrebne ograje. Nevarnost je, da bo prišlo tam do nesreč, če se cesta ne bo ogradila. Prosimo sreski cestni odbor v Krškem, da bi poskrbel za odpravo tega nedostatka.

rane pomladi tja do jeseni ni počitka in vsako zimo zapade sneg vse prezkodaj. Komaj pa zazvonijo ob potoku prvi zvončki, že je dela na travnikih in njivah; komaj se posuši zemlja, že je treba v gozd. In nad vso pokrajino je blagoslov. Z gozda kuka kukavica, žvižga kos, svira slavček, nad poljem pa sili škrljanček v nebo.

Otroci čuvajo čredo na paši, moške orjejo na polju, žene sejejo in žanjejo; vse dela in se znoji in nad njimi se spenja čisto nebo.

In ko je nedelja, takrat se zberejo in premodrujejo, kar so zvedeli novega od soseske, saj so se bili razkropili že na

vse rano k raznim mašam. Ni je kmalu pokrajine, ki bi bila tako posejana s cerkvicami: saj ti zvoni tam na Tinski gori v zvonikih sv. Marije in sv. Ane, odgovarja jima št. Janž, sv. Ema, tam sv. Vid in sv. Urban in zadaj sv. Katarina, proti vzhodu sv. Trojica, pred njo sv. Mohor na Rodnah in sv. Rok in Tomaž, iz dolin pa se kakor iz pritajenih duš, oglašajo sv. Barbara, sv. Marija na Jezeru, sv. Jernej v Zibiki, sv. Peter in sv. Marija pod Sladko goro, tam zadaj sv. Mihael in Miklavž, pod Bočem pa Poljska sv. Marija, sv. Lenart in sv. Rozalija ter sv. Benedikt, varuh ob cestni soteski.

Skozi vso to pobožno pokrajino vodi jo romarske poti od Sladke gore na Jezero, k sv. Roku, na Tinsko in od tam dalje naprej na Svete gore... Kaj bi se potem čutil, če najdeš v vsaki hiši oltarček svetih podob, zelenega rožmarina in cvetočih klinčkov! Tam se zbira o mraku družina, moli svoj rožni venec, predno gre k počitku. Le kaki fantini, ki jih je tujina zmotila, rogovilijo ob obronkih in vreščijo, dokler jim ni samim nerodno in se vrnejo v očetovo hišo. Ko so ljudje še mladi, polni hrepenenja po neznani sreči, iščejo veselje v življenju; a kmalu spoznajo, da je življenje le trpka dolžnost in da le iz dolžnosti priklje včasih veselje, saj je življenje sveča, ki izgoreva sama v sebi.

Tako je bilo življenje očetov, tako je življenje sinov in bo pač življenje vnukov, kajti nič kaj se ne poznajo leta, kaj leta, tudi desetletja niso zapustila nikake sledi; tega so pač pospremili na božjo njivo, pa so obhajali veselo poroko in iskali botre... Vse je tako božje, tako staro in dobro, da ni, da bi spremenjal.

Hudo je šlo po svetu, res tudi sosedu je požrla strašna vojna, pa to je vse, kar se je zgodilo; pa še sosedu je bila usoda mila, kajti zapustil je dva sinova, da bi ga za nju lahko zavidala vsaka vas... Pa so prišla bogata in revna leta; skoraj vseeno je bilo to za našo vas: delali so slej ko prej od prve zore tja do trde teme; prodali so kako živinčce za davke, jajca za sol in tako živeli iz leta v leto; o hudih letih pač ni bilo eno živinčce dovolj za davke, treba je bilo dveh, treh; nevolje je bilo vse vprek, a tudi to je minilo in se pozabilo. Vas pa je ostala kakor je bila.

Nikjer ni bilo dninarjev, komaj kje kak hlapček ali deklina, zato pa tudi ni bilo nikjer brezposelnosti; še klicali so delavce na njivo, na travnik in gozd, ko so čuli, da drugje odjedajo kruha delavnim rokam. Tja v njihovo dolino so prišli pač berači in potepuhi, a za delo niso bili, saj so takoj zopet odšli, ko so videli, da je dela za vse dovolj.

Tako je počivala božja roka nad pokrajino. Solnce se je uprlo v vsej svoji moči na prijazno pobočje, dolino je hladila rosa, dežek je napajal polja; včasih je pridivljala huda ura, metala strele v potok ali gozdove, izlila vso svojo vodo po strmini, da so se nabrali kar blatni hudourniki po poteh in po razorih, da sta potoka narastla, pokrila vse zelene travnike tja do strmih gor na jugu. Pa kaj zato! Zopet je posijalo solnce, vode so otekale, dežek je izmil blato s travnih bilk in zopet je bil blagoslov nad mirno pokrajino, kajti nesreče je niso obiskale že od časov starih očetov sem; ni bilo niti ognja niti toče... Da je vzela suša vso krmo, da so poginile svinje, to je bila vsa črna povest teh dobrih ljudi.

Enega pa niso poznali in niso hoteli poznati. Naj je bila sila še tako velika, stanje še tako brezupno, da je postal hlev prazen, da so odpeljali zadnjo kapljo vina s kleti, da je morala tudi hči v mesto ali sin v Belgijo: da bi prodajali samo en meter svoje zemlje, na to ni pomislil nihče. Preobračali bi se očetje v blagoslovljeni zemlji, če bi sinovi prodajali njihov svet. Pa tudi res, kaj bi prodajali zemljo, ko bi njiva, ki redi vse leto človeka, zadoščala komaj za hipne potrebe. Hipnih potreb je veliko, njiv pa ni nič preveč... Tako je bilo od roda v rod in tako je ostalo, posestva se niso manjšala, na njih pa je

ostal zvesti rod njihovih čuvarjev; gorje, če bi jih kdo preganjal z grožnjo ali preslepil z goljufivo vabo! Samo enkrat bi jim spodrsnilo in ne znali bi živeti; vsa preteklost rodu bi se pogreznila in ga potegnila s seboj. Zato bodi nebo zahvaljeno za to veliko ljubezen do domače grude, ki nas je rodila, nas hranila in ki nas bo poklicala k večnemu počitku, ko odtečejo naši dnevi in ure! Pod domačo grudo bo večni sen pač lepši, na domači njivi bo svet ves naš in naši ljudje, sami znanci, prijatelji, sami dobri ljudje brez hudobije in hinavstva.

V to pokrajino so zasajeni moji detinski spomini. Tu sem pasel goved, tu kuril na paši in pekel krompir in koruzo, tu vozil z voliči, tu oral, tu kosil, tu zasajal drevesa, tu stregel zidarjem, skratka, delal vse, kar so nanesele prilike in dovoljevale moje moči. Vedno sem bil ob svojem očetu, ki je pač najraje vse sam napravil, da je bilo zvesto napravljeno; saj mu ni nihče izkopal v kamenje dovolj globoke jame za jablano, saj ni znal nihče dovolj krepko držati pluga na njivi in nihče ni znal tako enakomerno uravnati snopja v mlatilnico kakor sam. Vse je znal in vse je hotel napraviti sam. — Nanj in na njegovo roko leto moji mladi spomini. — Pa na njegovo srce! Kako nas je pestoval, nosil po rokah, božal, učil, svaril... Z njim smo šli od doma po opravkih, on nas je presenečal za Miklavža, sam nam je napravil za božič jaslice; vedno samo veselje in srečo. Zato pač ni mogel dolgo živeti: omahnil je v smrt in so ga ponesli tja na božjo njivo, da se komaj spominjam tistega usodnega dne...

Tako smo pač ostali sami ob materi. Majhna je bila naša mati in drobna, da bi jo odpihnil veter. Pa koščene roke je stegnile okoli nas, nas pritiskale k sebi in nas ogrela. Brez besed je sklenila, da nam hoče biti mati in oče obenem. In tako je šlo naše življenje poslej... Mati je delala za vse, skrbela za vse in zemlja je cvetela in rodila, da so se ljudje čudili in strmeli. Dan ji je bil vedno prekratek in noč predolga, saj ni poznala počitka, saj ga tudi ni imela in si ga ni privoščila. Tri črvičke je morala oskrbeti in jih poslati v svet. Greti jih je morala na svojem srečju, voditi po pravih poteh in skrbeti za njihovo bodočnost.

Njen brat je bil gospod. Včasih, kako poletje nas je prišel obiskat, da je bilo spremembe pri nas. Kakor nekdaš on, smo morali tudi mi v šole... In tako smo se pregrešili nad domačijo: izneverili smo se ji in je nismo postali več vredni. Zmanjkalo je na domu zdaj najstarejšega, potem sestrice in končno še najmlajšega — in mati je ostala sama. Naložila si je mnogo, nosila je s potrpežljivostjo in ljubeznijo, saj je verovala, da ne bo zastoj. Njeni trije so segali vse višje in vse širše, kamor jih je vodila želja in življenjska pot. Kadar pa so bili utrujeni in tolažbe potrebni, so prišli na dom, in dom jih je sprejemal, kakor da se niso nikoli poslovili od njega. Pa so prišli polni ciljev, slepi za težave in prevare, mati jim je odpirala oči. Pa so prišli potrtni in obupani, mati jih je tolažila in jim kazala novih poti. Sama pa je trpela in se mučila, da je bilo njim dobro, da so jim zavidali bogatini, ki so vedeli za njihov dom in njihovo mater.

Tako je bilo iz leta v leto. Iz otrok so dorasli mladiči in se odpravljali v življenje. Takrat je naenkrat vsekal v to srečo.

V zgodnji pomladi je sejala mati žito na njivi v Rebri. Ko pa je njiva ozelela, se je videlo, da je mati izpustila celo dolgo rižo. Kdor pa izpusti rižo, da ostane zemlja neplodna, tega potegne zemlja vase še tisto leto. Taka je pač vera pri nas. Osemdeset let je bilo sosedu, ko se mu je zgodila taka nesreča, smrti pa ni bilo. Vzel je vrv in se obesil sam, da se je tudi nad njim izpolnilo. In naša mati je zbolela prav zadnje dni leta in o božiču smo jo pokopali. In od takrat ni več sreče na svetu.

CINKARNA D. D., CELJE

Osnovana 1923. l. prevzemši poslovanje dotedanje DRŽAVNE CINKARNE, osnovane že 1873. l.

Predeluje in izkorišča CINKOVO RUDO in CINK

Glavni proizvodi Cinkarne d. d. so:

cink, surov in rafiniran v blokih, cinkova pločevina vseh dimenzij in debelin, bakrena pločevina vseh dimenzij in debelin, cinkov prah, žveplena kislina, koncentrirana in nekoncentr., zelena galica (železni vitriol), katran, cinkovo belilo „briljant“

Glavno zastopstvo za prodajo fabrikatov Cinkarne d. d. ima tvrdka

METALNO AKCIJONARSKO DRUŠTVO

LJUBLJANA — Masarykova cesta 12

ki vrši veleprodajo ter ima stalno na skladišču: modro galico, litopon, minij, kositer (cin) v blokih in palicah, aluminij, baker, antimon. Poleg tega trguje tudi s starimi kovinami in kovinskimi odpadki vseh vrst

Poceni prodam

dve črni zimski suknji za suhega, smoking za srednje velikega, svetlo kratko suknjo za čokatega, žaket telovnik za čokatega gospoda in damski kostum. Vse v dobrem stanju. MAKS ZABUKOŠEK, Celje, Cankarjeva 2.

Priporoča se

MAKS ZABUKOŠEK

krojaški mojster, Celje, Cankarjeva cesta 2

Lokal

na Zg. Hudinji štev. 41, primeren za čevljarja, frizerja ali krojača, se takoj odda v najem. Vpraša se istotam.

„Tesla“ žarnice

svetijo čisto, so trpežne, porabijo malo toka in so poceni! Dobijo se pri tvrdki **Karol Lojner, Celje, Kralja Petra cesta 17, »Pri zvoncu«.** Telefon št. 120.

Časopisni papir

prodaja uprava „Nove Dobe“

Franjo Dolžan - Celje

kleparstvo, vodovodne instalacije, strelovodne naprave

Za kresijo 4
Telefon 245

Prevzema vsa v zgoraj navedene stroke spadajoča dela in popravila — Cene zmerne — Postrežba točna in solidna

V centru mesta se odda

soba

s strogo ločenim vhodom, prazna ali meblirana. Naslov v upravi lista.

Doge za sode

vseh velikosti kupim. Ponudbe poslati na: Repič Franc, sodar, Ljubljana. **Sodarski pomočnik** z nastopom takoj se sprejme istotam.

KOLESARJI!

Sedaj je čas, da daste Vaše kolo v popravilo, prenovitev, emajliranje, poniklanje ali pokomanje. Za vsa popravila in točno izvršitev prevzamam jamstvo. Cene konkurenčne. Sprejemam kolesa v shrambo. Se priporoča **mehanik**

R. Perdan, Celje, Marijska 11, tel. 116

Vinogradniki!

Prvovrstne garantirane cepljene trte in korjenjake raznih sort nudi **trtnica Ludvika Mastnaka, Dramlje pri Celju**. Zahtevajte ponudbe! Cene nizke.

Stanovanje

obstoječe iz 3 sob, event. 2 večjih sob in kabineta z vsemi pritliklinami iščem za 1. februar 1939. Ponudbe pod „Snažno stanovanje“ na upravo »Nove Dobe«.

Kanarčki

Vam tudi pozimi pričarajo pomlad v stanovanje, ako imate harškega vrvivca, ki prepeva podnevi in pri tuči. Dobijo se po izredno nizki ceni v Celju, Glavni trg 15.

Srečno in veselo novo leto

želiyo svojim cenj. strankam in odjemalcem sledeče turðke in obrati:

Iz Celja

Kino »Dom«

Karl Loibner
delikatesa - špecerija

Kralja Petra cesta

R. Grobelnik
frizerski salon za dame in gospode
Glavni trg in poleg
hotela »Evropa«

Franč Belak
instalacijsko podjetje

Za kresijo 12 a

Franjo Sirše
trgovina z mešanim blagom

Krekova cesta 4

Nina Lenart
predtiskarija

Kralja Petra cesta 26

Karl Dvoršak
urar

Kocenova ul. 2
poleg podružnice »Jutra«

Martin Rožič
modno krojaštvo

Prešernova ulica 21

J. Jellenz
Podružnica J. Jellenz nasl.
Oto Golež
Slovenjgradec

Vinko Kukovec
tesarski mojster, trgov. z lesom in žaga

Lava pri Celju

Srečno in veselò novo leto želi

„SLAVIJA“

Jugoslovanska zavarovalna banka v Ljubljani

in se priporoča za vsakovrstna zavarovanja

Podružnice in ekspoziture: Beograd, Novi Sad, Osijek, Split,
Sarajevo, Zagreb, Maribor,

CELJE, Vrvarska ulica 2, Tel. 199

Mihael Dobrave
slikarsko, plekarsko in črkoslikarsko podjetje

Glavni trg 15

„A B O Z A“
tovarniška zaloga oblek
A. Drofènik

Kralja Petra cesta

Podružnica tvornice mesnih izdelkov

Jos. Benko

Murska Sobota — Celje, Kralja Petra c. 13 — Telefon 183

Vsem svojim cenj. gostom želi srečno novo leto
hotel in kavana »Evropa«

Franjo Dolžan
kleparstvo

Za kresijo

Anton Čoh
frizer za dame in gospode

Prešernova ulica 11

Franč Plevčak
čevljarstvo

Gosposka ulica 9

M. Šribar
trgovina z ročnimi deli, perilom
in pleteninami
Ulica dr. G. Žerjava 2

Matevž Zadravec
pekarna

Gosposka ulica 3

Korošec Antonija
Bonboniera

Prešernova ulica

Gostilna »Branibor«
Anton Robek

Kralja Petra cesta 41

Henrik Oblak, ml.
mehanik

Ozka ulica 3

Karol Pajk
modna trgovina

Glavni trg 2

Ivan Belcer
trgovina premoga in drv,
špecerija in koloniale

Narodni dom

Anton Hofbauer

trgovina z usnjem
»Fenix« d. z o. z. tvornica usnjenih izdelkov

Gosposka ul. 6

Drago Gams
trgovina sivalnih strojev in koles

Prešernova ulica 16

Ivan in Bogomir Naraks
sodavičarja

Celje — Žalec

Franc Zangger
trgovina s špecerijo, žganjarna in
velepražarna kave

Gosposka ulica

Ludvig Junger
prekajevalnica

Prešernova ulica

Frančiška Žumer
hotel »Zvezda«

Glavni trg

Veletrgovina železnine
D. Rakusch

J. M. Šanc
restavracija hotel »Beli vol«

Kralja Petra cesta 9

Hotel „Pošta“
M. Rebeuschegg
Lastna mesarija in prekajevalnica

„PERSIL“
DRUŽBA Z O. Z.

Roza Zamparutti
zajtrkovaonica

Ulica dr. G. Žerjava

„AUREA“
DRUŽBA Z O. Z.

Janko Fili
špecerijska trgovina

Dečkov trg 4

Prostovoljna gasilska četa Gaberje
želi vsem svojim prijateljem in dobrotnikom srečno in veselo
novo leto

Ivan Krošelj
manufaktura

Gosposka ulica 3

Ivan Ravnikar
veletrgovina

Anton Petek
manufakturna in modna trgovina

Prešernova ulica 21

Avust Štok
splošno kleparstvo in vodovodna instalacija
Aškerčeva ulica 8 — Telefon 218

Dominik in Lucija Uršič
čevljarna in špecerijska trgovina

Breg 37

Jožica Leskovšek
Prva celjska čistilnica in svetlolikalnica

Gosposka ulica 13

Albin Urban
mesar in klobasičar

Prešernova ulica 11

Martina Orehovca nasl.
Ivo Kožuh
krznar in izdelovalec raznih čepic

Gosposka ulica

Karol Florjančič
elektrotehnična trgovina

Cankarjeva cesta

Gustav Stiger
špecerijska in kolonialna trgovina

Glavni trg

Kavarna „Merkur“
Ignac Lebič

Josip Uršič
šivalni stroji, kolesa, radioaparati

Narodni dom, Krekova cesta

Andrej Ušaj
gostilna »Skalna klet«

Josip Kirbiš
strojna parna pekarna, tvornica kvasa,
sladov in kanditov

Krekova cesta

Josip Plevčak
izdelava in trgovina čevljev

Kralja Petra cesta 28

Anton Oražem
splošno krojaštvo

Gledališka ulica 9

Manufaktura in moda
Gabrijel Šentjurec

Glavni trg 9

Vaclav Schramm
izdelovanje glasbil

Kralja Petra cesta

Janko Brišček
mehanik
zaloga šivalnih strojev in koles

Gosposka ulica 32

Anton Lečnik
urar, zlatar, optik

Glavni trg 4

Ivan Leskovšek
mesarija

Celje-Zavodna 31

Sodin Blaž
veletrgovina lesa. Trda in mehka suha
drva za kurivo ugodno dostavlja na dom

Mariborska cesta 3

Josip Kolar
čevljarstvo

Samostanska ulica

Rajko Nikolič
tapetnik

Klavniška ulica 1
pri »Zelenem travniku«

Štefan Hohnjec
mesarija in prekajevalnica

Glavni trg

Simon Gaberc
trgovina mlinskih izdelkov, žita in
raznega blaga na veliko

Razlagova ulica

Rafael Salmič
urar in zlatar

Dečkov trg (Narodni dom)

„Putnik“ - Celje - Tel. 119

oficielna potovalna pisarna in menjalnica

Vse vozne karte po originalnih cenah z vsemi možnimi popusti.
Nakup in prodaja vseh valut in potovalnih čekov najkulantneje.
Izleti, vizumi, hotelski boni, kreditna pisma, informacije, prospekti
i. t. d.

Najceneje in najugodnejše potujete potom
„PUTNIKA“

Anton Rebek
splošno ključavničarstvo

Anton Uršič
modno krojaštvo »Uran«

Kolenčeva 6

„ELKA“
tekstilna tovarna

Franjo Kalan
trgovina premoga, koksa in drv

Josip Jagodič
špecerija in železnina

Glavni trg in M. Gubčeva ul.

Prva celjska „Kristalijska“
izdelovalnica brušenega stekla
in ogledal

Za kresijo

Antonija Pongračič
strojna pletilnica

Slomškov trg 1
pri župni cerkvi

Aleksander Gatej
urar, zlatinar, optik

Kralja Petra cesta 26

Celjska vinara
Pukl

Rok Meštrov
trgovina - Šibenski bufet

Za kresijo

Knjižarna „Domovina“
M. Hubert

Kralja Petra cesta

Franc Kager
optik

Gosposka ulica 10

Drogerija „Sanitas“ - Celje

Hotel „UNION“

Rudolf in Pepca Resnik

Trg Kralja Aleksandra

Franjo Nerad

stavbno podjetje

Aškerčeva ulica 10

Prodajalna

Rata

F. S. Lukas

žganjarna, tovarna in industrija sadnih sokov

Kralja Petra cesta

Delavnica za fino mehaniko

Joško Aman

ortopedija, kirurg. meh. in brusarna

Dečkov trg 5

S. HOLOBAR

SLIKARSTVO IN TRGOVINA BARV

Celje, Tel. 137

Prostovoljna gasilska in reševalna četa v Celju

želi vsem svojim dobrotnikom in darovalcem

srečno novo leto

Ivan Knechtl
krznarstvo

Slomškov trg 1

Ivan Maslnak

trgovina z manufakturno in konfekcijo

Kralja Petra cesta 15

Zaloga čevljev

„Frimer“

Ulica dr. G. Žerjave

Iz Hrastnika

Viktor Deželak
trgovina

Ferdo Roš
gostilna

Franjo Benetek
manufakturna trgovina

Pavel Bauerheim
trgovina z mešanim blagom

Anton Zimšek
slaščičar

Slavko Birtič
gostilna in mesarija

Vinko Domitrovič
gostilna

Vsevolod Semenov
poslovodja podružnice »Bata«

Dragan Lisac
brivski salon

Vid Senica
gostilna

Ivan Kraner
trgovina z mešanim blagom

Kino „Sokol“

Alojz Štravs, trgovina z mešanim blagom

Z Dola pri Hrastniku

Franc Štravs
mesar

Jakob Draksler
gostilna

Anton Draksler
gostilna in trgovina

Franc Laznik
trgovina z mešanim blagom

Posojilnica r. z. z n. z.

Boris Rihteršič:

Majhen človek gre v življenje

Prinašamo odlomek iz romana našega celjskega rojaka, ki bo izšel v letu 1939.

Roman, ki je dnevnik enega izmed tisočev, ki so morali iti od doma, ker tam ni bilo kruha, zgodba človeka, ki ga je življenje vodilo po najčudovitejših poteh in ga nazadnje zagnalo v jarek ob samotni cesti.

Samo nekaj prosim vse tiste, ki bodo brali te vrste. Naj mi verjamejo, da je vse, kar bom napisal, resnično. Nič si nisem izmišljal, saj sem zdaj že tako daleč, da bi bilo to brez pomena. Po vsem, kar sem izkusil v svetu, lahko rečem le eno: Prepozno sem spoznal, da je najslajši kruh tisti, ki zraste doma. Če bi se še enkrat začelo moje življenje, ne bi šel več za belim kruhom v tujino, ne bi več kopal črnega kamna pod zemljo in se vozil po hladnih morjih. Čeprav je kruh v tujini bel, je vendar strup v njem. In od tega strupa me niti dom ni mogel več ozdraviti, ko sem se vrnil k njemu.

Vsakdo ve, da vidita rudar in mornar največ sveta. Jaz sem bil oboje. Zela po svetu me je zanesla daleč, tudi tja, kamor ne bi bilo potrebno, kjer skoraj trava ne raste. Tam sem spoznal marsikaj, najbolj grenko pa je to, da je ostalo na meni prekletstvo in da so se izpolnile besede mojega očeta, ki mi jih je večkrat rekel: »Sin, nikoli se ne boš pomiril, do krvavega morja.«

Doma sem s hribov na hrvaški meji,

kjer je edino, kar se vidi, nekaj hiš in samo drevje. Daleč smo imeli do najbližje vasi in cerkve. Zato me tudi niso poslali v šolo. Za vsako delo so me porabili in večkrat sem bil lačen kakor sit. Tako so mi tekli dnevi na silo brez koristi, brez pametnega opravila. Kmalu sem se vsega naveličal. Delal sem brez volje in gledal samo, kako bi se čimprej izgubil kam stran, da mi le ne bi bilo treba ostati v tej samoti, daleč od sveta, o katerem sem slišal iz očetovih ust pripovedovati toliko lepega in nenavadnega. Čeprav je oče spoznal sam precej sveta, dasi v primeri z menoj prav malo, vendar po svojem ravnanju z menoj tega ni kazal. Mesec za mesecem, leto za letom me je pokoril. Dosegel pa je prav nasprotno, kar je pričakoval. Toliko me je utrdil, da se nazadnje nisem maral pokoriti nobenemu nasilju več.

In nekega dne — štirinajst let mi je bilo komaj takrat — se je zgodilo, da sem šel zjutraj od doma na hrib, od koder se je videla naša hišica. Dolgo sem jo gledal, potem pa sem rekel proti njej in proti materi, ki je doma delala: »Ostanite vsi kakor ste, jaz pa pojdem. Tudi drugje bo kruha zame.«

Potem sem se obrnil in šel čez hribe. Še grenko sem jokati tisti dan, ko sem izgubil dom izpred oči. Pa sem si potem mislil: Saj je tudi dosti takšnih, ki so brez staršev in ki morajo še prej izkusiti to, kar čaka mene. Tako sem se potolažil za nekaj časa. Toda še večkrat so me obile solze ob misli na dom. Čeprav mi ni dal nič dobrega, mi je bil

vendar zavetje, ki sem ga zdaj zapustil. Tako objokan sem prišel na veliko cesto. Srečal sem starega moža, ki me je vprašal: »Fant, kam greš? Zakaj pa jokaš?«

Nisem imel toliko moči, da bi mu bil odgovoril, ampak sem šel dalje do majhnega potoka in sedel ob njem. Umil sem si oči, da se niso videli sledovi solza. Potem sem začel premišljati, pa se nisem dolgo trafil. Večer me je zatekel pred neko vasjo in tako dolgo si nisem upal stopiti do hiš, dokler se ni stemnilo. Potem sem se skrivaj splazil na najbližji kozolec in zlezel v seno. Na večerjo sem moral pozabiti in tam sem zaspal. Zjutraj sem še pred zoro vstal in šel dalje, dokler me ni prišla huda lakota. Tako lačen sem bil, da se mi je meglilo pred očmi, pa me je bilo sram, da bi prosjačil za kos kruha ali kaj drugega.

Šele pod večer se mi je ustavil korak pred visoko hišo. Poprosil sem staro žensko za kos kruha.

»Dobil ga boš, samo povej, kam greš.«

»Kar naprej,« sem dejal, »in sam ne vem kam.«

Povedal sem ji, od kod sem doma in poznala je naš kraj, čeprav je bil daleč čez hribe. Povedal sem ji tudi, kako sem šel brez slovesa od doma, in zmajala je z glavo:

»Sin, tak beg nima zmerom dobrega konca. Pisati moraš domov, kam pojdeš, da ne bodo v skrbeh zaradi tebe.«

Povedal sem ji, da se tega nisem učil, in rekla mi je: »Še tega ne znaš? Slabo boš vozil v življenju.«

Pozabila je na kruh, ki mi ga je obljubila, jaz pa sem bil lačen, da sem

komaj govoril. Naposled se je le spomnila, šla v shrambo in prinesla veliko zagozd kruha in mi dejala, naj grem v izbo. Ubogal sem jo, sedel na klop ob vratih in zagrizel zobe v kruh. Toliko sem se davil z njim, da mi je prinesla še skledo mleka. Ko sem jedel in pil, sem moral še neprestano odgovarjati na njena vprašanja. Potem je prišlo še nekaj otrok, ki so me gledali kakor sedem čudežev. Ko jim je ženica povedala, da sem tujec in da sem namenjen dalje, so hoteli za vsako ceno, da bi ostal pri njih. »Naj ostane,« so prosili, »močnejši je kakor vsi drugi in jih bo lahko pretepel, če bo treba.«

Nazadnje je še žena, ki mi je dala kruh in mleko hotela, da bi ostal. Pa sem ji rekel:

»Ne, naprej pojdem. Hvala, da ste me nasitili in Bog naj vam plača, ko vam jaz ne morem.«

In šel sem.

To je bila moja prva izkušnja v življenju, ko sem bil prvič lačen in sem prvič dobil dobre ljudi, ki so mi pomagali. Dosti hujšega sem potem še doživel, a vendar mi je ostal od mladih spominov ta najdalje in najbolj živ.

Spet sem hodil ves dan. Prenočil sem kar na prostem, ker je bilo poleti in toplo. Naslednje jutro sem prišel do nove vasi. Tu sem obupal nad svojim potovanjem brez cilja. Ostal sem tam za pastirja pri bogatem kmetu. Moral sem varovati deset krav. Ograjenega pašnika niso na vasi imeli in moral sem vsak dan goniti živino daleč v hrib. V torbo so mi dali kos kruha ali nekaj krompirjev, da si jih spečem. Ali mi je to dovolj, ali ne, se niso brigali. Na vse zgoraj me je vrgel hlapec s sena in mo-

ral sem se odpraviti v hrib. Vrnil sem se šele z nočjo. Če je bilo lepo vreme, sem se učil pisati. Spoznal sem, da brez tega res ne bom nikamor prišel. Pa ne mislite, da sem imel svinčnik in papir! Ne. V hiši sem odkril star abecednik in iz njega sem se na pamet naučil, kako se pišejo črke, hlapec pa mi je povedal, kako se imenujejo. Ko sem potoval po pašniku, sem odkril vse polno večjih, ploščatih kamnov. Na nje sem z ostrimi kamenčki risal črke. Moje pisanje ni dosti pomenilo, a vendar sem užival v krivih črtah, ki so nastajale pod mojo roko. Več mi je bilo do njih kakor do živine. Pogosto me je pri pisanju premostil spanec, ki sem ga imel ponoči zmerom premalo, in kamenček mi je padel iz roke. Trdno sem zaspal in spal na mrzlem kamenju ves dan. Časih me je namočil dež. Zbudil sem se moker kakor miš. Planil sem pokoncu in se začel ozirati. Nikjer ni bilo živine, ki mi je bila izročena v varstvo. Le malokdaj sem imel ob taki priložnosti srečo, da sem od daleč slišal zvonec krave vodnice. Kolikokrat sem med iskanjem živine premišljal, kako so srečni tisti, ki hodijo v šole in jim ni treba pasti živine!

Moj bog, hudo je bilo takrat moje življenje. Nikjer ni bilo živine in srce mi je od strahu utripalo. V okolici so se klatili volkovi in bi mi bili lahko kakšno žival raztrgali, ali pa živino tako razpodili, da je ne bi mogel več najti. Čez trhla debela sem skakal in blodil po gozdu in posekah. Z bosimi nogami sem se zadeval ob skale in veje, da sem bil ves krvav, a takrat nisem ničesar čutil. Redko se je zgodilo, da sem našel živino dovolj hitro, da sem prišel z nočjo domov. In časih se je primerilo, da sem jo prignal šele proti jutru domov, in takrat je bilo najhuje, ker nisem utegnil spati, ampak sem se moral takoj spet vrniti na pašo.

Ko sem se naučil pisati in brati, sem si našel drugo zabavo. Potikal sem se po gozdovih in begal divjačino. Odkrival sem ptičja gnezda in gledal življenje v njih. Ali pa sem zlezal na najvišje drevo, ki je stalo samo sredi poseke in gledal od ondod kam daleč. Dosti lepega sem videl včasih, kadar je bilo jasno. Mesto v daljavi in gore. Gugalnice sem si delal in si pekel krompir. Ko se je bližala jesen, se nisem zadovoljil samo s tistim, ki so mi ga dali doma, ampak sem ga še med potjo na pašo nakopal na kakšni njivi. Še celo majhno zalogo sem si ga spravil na pašniku. Potem sem pekel tudi turščico in pozno jeseni repo. Kadar je bilo drževo, sem ostal pogosto lačen, če sem imel s seboj samo krompir, ker si ga nisem mogel speči. Takrat sem moral zategniti pas. Znal sem omajiti najdebelejšo lesko, tako, da sem si iz skorje napravil piščal, ki je trobila votlo, da se je moral ustrašiti, kdor se je približal.

A vendar sem se takšne službe počasi naveličal. Kar poniževalna se mi je zdela. To sem dobro občutil na svoji koži, kadar sem se dobil z vaškimi fanti in dekleti, ki so bili mojih let, ali pa celo mlajši od mene, pa so me vsi gledali z viška, češ, saj samo služim.

Tako mi je minilo poletje, minila jesen in prišla je zima.

Pozimi seveda ni bilo zunaj paše, zato pa sem moral pri gospodarju toliko več delati. Zvečer se je vselej zbrala vsa družina v hiši. Tu sem moral pogosto preslišati grenke besede. Zbadali so me za vsako malenkost. Če drugega povoda niso imeli, so začeli govoriti o tem, kako sem čez leto slabo pasel in kolikokrat sem živino izgubil. Dostikrat sem vstal sredi večerje izza mize in odšel lačen ven.

Samo neko dekle je čutilo do mene trohico sočutja. Bila sva istih let in istega dne sva imela god, toda tudi ona ni imela dosti besede pri hiši in je bila skoraj v istem položaju kakor jaz. Tako mi je torej svoje sočutje izkazovala s tem, da me je tolažila, jaz pa njo. Časih sem bil takšne volje, da bi bil najrajši ušel od hiše, če ne bi bila zi-

ma, ko nikjer drugje ne bi bil mogel dobiti dela. Sklenil pa sem, da bom takoj spomladi gospodarju pokazal hrbet in šel svojo pot. Ne bom več tekal za kravami, ki sem jih imel že dovolj, saj takšno življenje ni ničemur podobno.

Ko je skopnel sneg, sem zavezal svoje drobnarije v culo. V robcu sem imel nekaj drobiža, ki sem ga bil čez zimo nabral za razna dela. Šel sem v edino trgovino na vasi in si kupil debelo smotko. Spravil sem jo v žep, in ko sem se vrnil domov, sem stopil pred gospodarja in mu rekel: »Zdaj sem bil malo manj ko leto dni pri vas, pa ne bom več. Vem, da prav hudo z menoj niste bili zadovoljni, pa se ne da pomagati. Očitati ste mi, da nisem odprte glave. Če bi bil, bi bil zdaj že davno kje drugje in bi imel že kaj prihranjenega. Zdaj pa sem se odločil, da le pojdem. Obračunajte, prosim, in mi dajte, kar sem zaslužil.«

Dal mi je štirideset kron. Vedel sem, da je to za vse dolge mesece hudo premalo, pa sem molčal. Še nikoli nisem dotlej videl toliko denarja skupaj, še manj pa, da bi ga bil sam imel. In ko sem ga spravil v žep, sem privlekel na dan smotko in si jo prižgal. Debele dime sem pihal pod strop, pa mi je postalo slabo in konec je bil tak, da so se mi spet vsi smejali in se iz mene norčevali. Še celo tisto dekle, ki me je prej zmerom tolažilo. Tako sem prvič spoznal žensko goljufivost.

Nazadnje so postali le vsi prijazni z menoj. Segel sem jim v roke in se poslovil od njih. Vpraševali so me, kam sem namenjen, jaz pa sem na pragu samo skomignil z rameni in šel. Hotel sem si poiskati srečo.

To je bila moja prva šola v službi tujih ljudi.

Zdaj potovanje seveda ni bilo tako težavno kakor prvič, saj sem imel nekaj denarja s seboj. Varčeval sem, ker sem dobro vedel, koliko je denar vreden in kako težavno je prislужiti drugega, če ga človek zapravi. Precej sem se tiste čaše prevozil z vlakom, toda največ na strelah vagonov in po straniščih. Bil sem droben in sem se lahko povsod skril. Vse sem rajši preстал, kakor pa da bi bil preveč oškrlil svoj mali zaklad. Dostikrat sem moral zaradi tega na mrazu prezebat in pustiti, da me je veter prepihal, ko so se drugi vozili v vagonih in spali po gostilnah.

Pa sem se le večkrat v tisti dobi, ki ni bila prav zanimiva ne zame, ne za druge, znašel brez vinarja v žepu. Tedaj sem svoje potovanje prekinil, poiskal delo v tovarni ali pa pri kakšnem obrtniku ali kmetu, in ostal tam, dokler nisem imel spet nekaj drobiža za nadaljevanje poti. Pozimi je bilo slabše. Takrat sem moral vselej ostati tam, kjer me je zima zajela, in prijeti vselej za prvo delo, ki mi je prišlo pod roko.

Domov sem se večkrat oglašil s kakšnim pismom. Pisati sem zdaj že znal dosti dobro. Pri nas doma nista znala ne oče ne mati, toda moja sporočila, ki so bila navadno prav kratka, jima je prebral pismonoša, ki je napisal tudi odgovor na vsako pismo.

Tako sem torej poleti skoraj samo potoval, pozimi pa v kakšnem gnezdu delal. Tako sem v dveh letih prepotoval skoraj vso Hrvatsko in še domačo deželo

Drugo poletje sem prišel do morja in sem sklenil postati mornar. Toda na ladji nisem dolgo ostal. Hitro se me je lotila morska bolezen in morje se mi je zamerilo. Zato sem ga hitro zapustil.

Lotil sem se drvarstva v slavonskih gozdovih, toda to delo ni bilo prav prijetno. Hrana je bila slaba in postelje na senu pod strehami iz smrekovega lubja še slabše. Zato nisem dolgo ostal tam. Kmalu sem si oprtal nahrbtnik in šel v Bosno, kjer so delali železnico. Srečno sem tam dobil delo. Zaposlili so me pri vrtanju velikega predora. Delo ni bilo težavno, le to me je motilo, da sem moral biti zmerom pod zemljo in se potiti ob karbidnici. Toda zaslužek je bil dober in kar žal mi je bilo, ko je bil predor dograjen in sem izgubil delo.

Veliko mojih tovarišev je od ondod

odšlo v rudnik. Tudi jaz sem se jim pridružil. Zaneslo me je na Madžarsko, kjer sem ostal več kakor leto dni. Morda bi bilo moje bivanje na Madžarskem še dalje trajalo in bi se bilo moje življenje obrnilo čisto drugače, če ne bi bila nanesla sreča ali nesreča, da smo se uprli zaradi premajhnih plač in zaradi tega, ker so podjetniki delali časih z nami kakor z živino.

Takrat sem prav za prav prišel tudi prvič v stike z ženskami. Moji tovariši so bili že vsi starejši od mene in zato bolj izkušeni in podjetni. Izprva sem se držal bolj doma, stanoval sem v pustem podstrešnem brlogu, kjer se še vrata zakleniti niso dala in je bilo vse pohištvo iz surovih desk zbita postelja in majava miza — potem pa so me začeli vabiti s seboj v družbo. Da rudarji radi pijejo, kadar imajo denar, ve vsakdo. Tudi jaz sem imel priložnost to spoznati. Toda v pijači in pijanosti nisem videl prav nikakšnega užitka, zlasti ko so me prve dni nekoč opili in sem bil potem tri dni skoraj nesposoben za delo. Ko sem se jim nato nekaj dni izmikal in nisem hotel hoditi z njimi, so se začeli iz mene norčevati in spet sem se jim moral pridružiti, da sem imel pred njimi mir.

Neko soboto smo po delu spet začeli popivati. Priložnosti je bilo dovolj, saj je bila vsaka druga hiša gostilna. Ko sem bil že predobre volje, so začeli govoriti, da bi šli nekam v drugi konec mesta, kjer so ženske.

Nisem se dosti za to menil, a pozneje mi je bilo žal. Prišli smo v beznico, ki je bila zakajena, da se skoraj ni videlo od vhoda do kotov. Vse je bilo že pijano.

Štirje smo bili in sredi gostilne smo se dobili prazno mizo. Pred nami na cdru so imeli ženski zbor s tamburicami. Tisti, ki nas je vodil, — bil je iz Bosne doma in najmanj deset let starejši od mene — se je moral tu že dobro poznati. Ko smo sedli, so ga takoj začela klicati dekleta z odra, ki so prav tedaj nehala igrati.

Kmalu smo imeli za mizo toliko žensk, kakor nas je bilo. Mene se je lotila mlada Madžarka, ki je nekoliko lomila hrvatsko. Nerodno mi je bilo, ker mi je takoj položila roko okoli vrata in govorila vame, tako od blizu, da sem čutil njeno vročo sapo

Začel sem se ji nesporno izmikati, ona pa še bolj vame! In prvi ples se je začel šele takrat, ko ji je edini naš tovariš, ki je bil Madžar, nekaj rekel v njenem jeziku. Pozneje sem zvedel, kaj sta govorila. Da sem jaz še zelenec in da še nisem imel dekleta. Potem nisem imel več miru pred njo. Ker smo še ves čas pili, skoraj nisem vedel, kaj se z menoj godi. Kmalu me je objemala in začela poljubljati. Pustil sem, da je delala z menoj, kar je hotela. Tovariši so jo neprestano izpodbujali in sam ne vem, kaj bi se bilo zgodilo z menoj, če mi ne bi bila prišla nepričakovana pomoč. Od vina in drugih pijač mi je postalo slabo in opotekel sem se ven, na dvorišče. Vse je bilo kakor beg in za seboj sem slišal smeh svoje družbe, ki ni bil zame preveč laskav.

Čez pol ure sem se šele vrnil v gostilno. V ogledalu na steni sem videl, da sem zelen kakor nezrelo jabolko, a toliko sem se iztreznil, da sem se spet zavedel. Deklet ni bilo več pri mizi, ker so začeli znova igrati. Tovariši so me hoteli še nalivati s pijačo, pa sem se jim ubranil. Madžarka je pozneje še nekajkrat prišla k mizi, toda po mojem vedenju je morala spoznati, da z menoj ne bo nič. Proti jutru smo šli domov

Odtlej sem se žensk še bolj ogibal, ker me je bilo vselej sram, kadar sem se spomnil, kako sem se tisti večer vedel. In reči moram, da je bilo to prav in pametno. Bosnjak se je takrat odtrgal od nas in šel z neko žensko. Čez dober teden sem zvedel, da je dobil bolezen in hodil je k zdravniku več mesecev. Morda bi se bilo meni prav tako primerilo, če mi ne bi bila takrat prišla pomoč v obliki slabosti. Moj oče

je večkrat pravil, da je vsaka reč ob svojem času dobra in — prav je imel.

V rudniku sem bil vsega skoraj pol-drugo leto, potem pa se je iznenada vse končalo.

To je bilo takole. Trije Hrvatje nekega dni niso v rovu pazili in zgodilo se je, da se je zaradi njih voziček premoga prevrnil na nekem križišču in zaprl za nekaj časa pot navzgor. Zaradi tega jih je nadzornik ozmerjal. Beseda je dala besedo in končalo se je tako, da je nadzornik enemu izmed njih pritisnil klobuto. Ko se je Hrvat pritožil, je ravnatelj zaslišal vse tri in tudi nadzornika. Gospoda da višjemu zmerom prav in vsi trije Hrvatje so dobili odpoved.

Mene samega je to malo brigalo in če bi bila mene zadela takšna usoda, bi bil pač pobral svoje reči in šel. Toda naši voditelji so rekli, da ne smemo kaj takega pustiti in da moramo zahtevati, naj vsi trije delavci ostanejo v službi. Sami so šli k ravnatelju, ta pa jih še sprejeti ni maral, ko je zvedel, kaj hočejo. Sporočil jim je, naj gredo rajši lepo na delo.

Drugi dan so imeli velik shod — mene ni bilo tam — in sklenili so, da bodo štrajkali.

Štrajk! Ta beseda mi je bila neznana. Šele po shodu mi je povedal neki Hrvat, kaj pomeni. Da ne bomo delali. Pa ne bomo, sem si mislil.

In res nismo. Le nekaj jih je bilo, da so šli v jamo. Ko so se po koncu šihla vrnili iz nje, so jih blizu rudnika drugi napadli in nekatere pretepli. Eden je dobil nož v rebra in so ga zdravniški komaj rešili. Tedaj so se začele preiskave. Zasliševali so nas in izpraševali v vseh mogočih jezikih, saj smo bili z vseh vetrov zbrani. Zvedeli niso seveda ničesar in tistega, ki si je pomagal z nožem niso dobili. Zato so zaprli vse voditelje in poklicali še vojake na pomoč, če bi kdo rogovilil. Ko se še nismo marali vdati, so nabrali druge rudarje in skoraj vsi smo ostali brez kruha.

Zame, ki nisem imel družine, to ni bilo nič hudega. Poiskal bi bil delo v kakšnem drugem rudniku, toda to me ni preveč mikalo. Vleklo me je, da bi malo pustil to ciganjenje po svetu in šel bliže domu. Denarja sem si že v Bosni precej prihranil, za tri stotake pa je naraslo moje premoženje tudi v rudniku, čeprav nismo bili prav dobro plačani. Takrat sem imel devetnajst let.

Malo peš, malo z železnico sem se pripeljal na Kranjsko. Obiskal sem svoj dom, ki me je tako dolgo ni videl. Oče je med tem že umrl, ne da bi mi bil kdo sporočil, kdaj. Kar sem bil na Madžarskem, sploh od doma nisem zvedel nobene novice.

Mati je bila vesela, ko me je spet zagledala. Povedal sem ji, da zdaj zaenkrat ne mislim iti nikamor daleč, in dejala mi je, da je tako najbolje. Prosila me je, naj poiščem kakšno službo tako blizu, da jo bom lahko kdaj obiskal. Sirota je menda čutila, da ne bo več dolgo

Dva dni sem ostal doma, potem pa me je spet zaneslo na pot. Poslovil sem se od matere in ji dal nekaj denarja, če bi bila stiska v hiši. To je bil edini denar, ki sem ga dal domov, in moje poslednje slovo od matere. Ko sem ji čez dober mesec prvič pisal iz svoje nove službe, se je pismo vrnilo z opombo, da je umrla.

Tako sem ostal na svetu res čisto sam. Hišo, ki je bila zdaj prazna, so po njeni smrti prodali. Po računih za pogreb in druga sveta opravila ter za zdravnika, ki je prišel dvakrat ali trikrat tri ure daleč k njej, je ostalo iz izkupička tako malo, da skoraj ni bilo vredno za menoj pošiljati.

Ko sem se od matere poslovil, sem šel spet isto pot kakor takrat, ko sem prvič zapustil dom. Zdaj pa so bili moji občutki čisto drugačni kakor takrat. Poznal sem že svet in se ga nisem več bal, dom pa mi je bil še bolj tuj kakor takrat. Lahkih nog me je neslo na pot...

Novo enodružinsko hišo

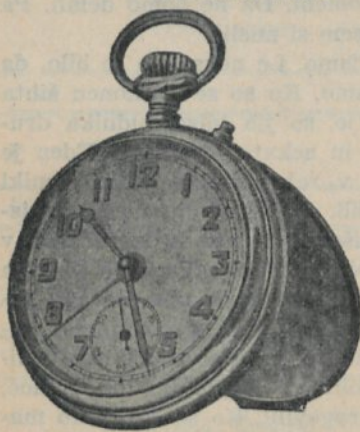
na Sp. Hudinji poceni prodam zaradi družinskih razmer. Naslov v upravi lista.

Gostilničarska pivovarna d. d. v Laškem

želi vsem svojim cenj. odjemalcem in delničarjem

VESELO IN SREČNO NOVO LETO

Cenj. občinstvu se priporoča trdka
Anton Lečnik
zaloga ur, zlata, srebrnine,
optika itd.

Celje,
Glavni
trg

Izkušen optik na razpolago!

Za vsakega je primerno darilo nalivno pero

Na zalogi so vse vrste znamk
kakor

PELIKAN — OMNIA — MONTBLANC — REFORM — PENKALA

Knjigarna in veletrgovina s papirjem

FRANC LESKOVŠEK - CELJE

Glavni trg 16

JABOLKA

štajerska, zimska, najokusnejše plemenite
fine vrste, kakor kanadke, citronke, kosma-
če itd. kg po 5 in 6 din, vreče okrog 50 kg
brutto za netto franko postaja kupca proti
1/3 predujma, ostanek po povzetju razpo-
silja: Eksport „Jabolka“ Maribor,
Pobrezje, Gosposvetska 56.

Oglejte brezobvezno
veliko zalogo **SABA**

RADIO APARATOV

po izredno nizkih cenah pri
Radio BREMEC - Celje

Celjska posojilnica d. d. v Celju

je najstarejši narodni denarni zavod v Celju

Vse hranilne vloge,
vložene pri

Celjski posojilnici d. d. v Celju

so varno naložene, se ugodno obrestujejo in se izplačujejo točno v gotovini

Denar, naložen v domač denarni zavod, donaja koristi vsemu domačemu narodnemu gospodarstvu

Nalagajte
svoje prihranke v

Celjski posojilnici d. d. v Celju - Narodni dom